

Borgarting lagmannsrett - Dom - LB-2019-78359

Instans	Borgarting lagmannsrett – Dom
Dato	2019-12-30
Publisert	LB-2019-78359
Stikkord	Strafferett. Terrorforbund. Deltakelse i terrororganisasjon. Universalprinsippet. Straffeloven (2005) § 136a og § 133 første ledd, jf § 5 tredje ledd. Straffeloven (1902) § 147d, jf. § 5 tredje ledd og § 147a fjerde ledd, jf. § 12 fjerde ledd.
Sammendrag	Tiltalte ble funnet skyldig i å ha inngått terrorforbund med terrororganisasjonen Nusra-fronten i Syria i perioden 2014 til utgangen av 2016. Tiltalte, som var statsløs palestiner fra Libanon, ble frifunnet for deltakelse i terrororganisasjon. Lagmannsretten kom til at FNs sikkerhetsråds resolusjon 1373 gir hjemmel for å anvende norsk straffelovgivning på terrorforbund inngått av utlending i utlandet, men at folkeretten ikke gir hjemmel for å anvende universalprinsippet på deltakelse i terrororganisasjon i et slikt tilfelle. Lagmannsrettens flertall kom til at det dreide seg om et langvarig forbund der tiltalte ved gjentatte anledninger på nytt bekreftet avtalen nær opp til gjennomføringen av terrorhandlinger som innebar risiko for tap av mange menneskeliv mv. Straffen ble satt til fengsel i 8 år og 6 måneder etter fradrag for at tiltalte bidro bidrag til å lette etterforskningen og lang varetektstid. Dissens.
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2018-141077 – Borgarting lagmannsrett LB-2019-78359 (19-078359AST-BORG/03).
Parter	A (advokat Alexander Nyheim Jenssen og advokat Brynjar Nielsen Meling) mot Det nasjonale statsadvokatembetet (statsadvokat Frederik G. Ranke).
Forfatter	Lagmann Tonje Vang og lagdommer Jørgen F. Brunsvig. Meddommere: rådgiver Odd Magne Johansen, produksjonsleder Mia Jonette Finckenhagen, sjefskonsulent i EVRY Hogne Neteland, bussfører Arne Hermann Vevle og avdelingsleder Ingeborg Beate Kristin Solstad.

Innholdsfortegnelse

Borgarting lagmannsrett - Dom - LB-2019-78359	1
Innholdsfortegnelse	2
Lagmannsretten bemerker:	4
1. Sakens bakgrunn	4
1.1 Innledning	4
1.2 Om borgerkrigen i Syria, ulike opprørsgrupper og Nusra-fronten mv.	5
1.2.1 Borgerkrigen i Syria	5
1.2.2 Voldelig, ekstremistisk islamisme	6
1.2.3 Etablering av Nusra-fronten – forbindelse med al-Qaida og ISIL	6
1.2.4 Nærmere om Nusra-fronten	7
1.2.5 Nusra-frontens allianser, særlig om Jaish al-Fatah	7
1.2.6 Sivile lidelser	8
1.2.7 Roumieh-fengselet og Hizbollah	8
2. Skyldspørsmålet	9
2.1 Noen utgangspunkter	9
2.2 Bestemmelsene i straffelovgivningen om terrorforbund – tiltalebeslutningen post II	9
2.3. Bestemmelsene i straffelovgivningen om deltakelse i terrororganisasjon – tiltalebeslutningen post I.	12
2.4 Nærmere om bevissituasjonen	13
2.4.1 Sikret videomateriale	13
Video nr. 18 fra Idlib by	13
Video nr. 11 fra Camp Qaramid	13
Video nr. 5 fra Musaybin	13
Video nr. 14 fra vei 60 (mellom al-Mastouma og Ariha)	14
Video nr. 1, 9 og 10 fra Majdaliyah	14
Video nr. 15, 16, 6, 21, 22 og 23 fra Majdaliyah og Ariha	14
Video nr. 2 og 3 fra Ariha	14
Video nr. 13 og 17 fra Muhambel	15
Video nr. 12 fra Al-Fuah	15
Video nr. 19 og 20 fra al-Eis	15
2.4.2 Beslaglagt materiale	16
2.4.3 Tiltaltes forklaring	16
2.5 Vurderingen av skyldspørsmålet	17
2.5.1 Saksforholdet og konklusjon – tiltalens post II	18
2.5.2 Hovedpunktene i bevisvurderingen – tiltalens post II	19
2.5.3 Hovedpunktene i bevisvurderingen – skyldspørsmålet for tiltalens post I	20
2.6 Mindretallets votum	22
2.7 Kan norsk straffelovgivning anvendes på de aktuelle handlingene foretatt i Syria?	22
2.7.1 Stedlig virkeområde for norsk straffelovgivning	22
2.7.2 Generelt om begrensninger av stedlig virkeområde for norsk straffelovgivning etter folkeretten.	24
2.7.3 Kan resolusjoner fra Sikkerhetsrådet i FN gi hjemmel for inngrep i en stats suverenitet?	25
2.7.4 Gir resolusjon 1373 fra FNs sikkerhetsråd grunnlag for universaljurisdiksjon?	25
2.7.5 Er bestemmelsen om inngåelse av terrorforbund (tiltalebeslutningen post II) innenfor rammene av resolusjon 1373?	27
2.7.6 Er bestemmelsene om deltakelse i terrororganisasjon (tiltalebeslutningen post I) innenfor rammen av resolusjon 1373?	28
2.8 Oppsummering av skyldspørsmålet	29
3. Straffutmåling.	29
3.1 Innledning	29
3.2 Flertallets vurdering av straffespørsmålet	30
3.3 Mindretallets vurdering av straffespørsmålet	31
3.4 Oppsummering av straffespørsmålet	31

Saken gjelder spørsmål om deltakelse i terrororganisasjon og inngåelse av terrorforbund.

Statsadvokatene ved Det nasjonale statsadvokatembetet (NAST) har ved tiltalebeslutning 11. mars 2019 satt A, født 0.0.1983, under tiltale for overtredelse av:

for perioden til og med 14. oktober 2015

I Straffeloven (1902) 147d. jf. straffeloven (2005) § 5 tredje ledd

for å ha deltatt i en terrororganisasjon, når organisasjonen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler.

og for perioden fra og med 15. oktober 2015

Straffeloven (2005) § 136 a. jf. § 5 tredje ledd

for å ha deltatt i en terrororganisasjon, når organisasjonen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler.

Grunnlag:

Fra begynnelsen av 2014 til utgangen av 2016, i Syria, deltok han i terrororganisasjonen Jabhat al-Nusra (fra juli 2016: Jabhat Fatah al-Sham), ved at han, med hjelp fra organisasjonens nettverk, reiste fra Libanon og inn i Syria, til et Jabhat al-Nusra-kontrollert område, der han stilte seg under organisasjonens kommando. Han tok del i organisasjonens trening og opplæring, herunder våpentrening, tjenestegjorde med våpen og deltok i militære oppdrag og angrep for terrororganisasjonen, blant annet som militær leder. Videre uttalte han seg på vegne av Jabhat al-Nusra til mediekkanaler i tilknytning til militære operasjoner og deltok i propagandavideoer for organisasjonen. Jabhat al-Nusra ble i mai 2013 listet av FN som en terrororganisasjon, og medlemmene av denne har begått en rekke forbrytelser, herunder drap på sivilbefolkningen i Syria, der formålet blant annet har vært å skape alvorlig frykt. Organisasjonen forble terrorlistet også etter navneendringen i 2016.

II Straffeloven § 133 første ledd. jf. 5 tredje ledd

for å ha planlagt eller forberedt en terrorhandling ved å inngå forbund med noen om å begå en straffbar handling som nevnt i § 131.

Grunnlag:

I begynnelsen av januar 2014 reiste han fra Libanon til Syria der han avtalte med en eller flere personer tilknyttet terrororganisasjonen Jabhat al-Nusra å begå eller medvirke til å begå én eller flere straffbare handlinger som beskrevet i straffeloven § 274 (grov kroppsskade), § 275 (drap) eller § 355 (å forårsake sprengning som lett kan medføre tap av menneskeliv), med hensikt å skape alvorlig frykt i den syriske befolkningen og urettmessig å tvinge den syriske regjeringen til å gi fra seg makten. Avtalen ble gjort uttrykkelig eller stilltiende gjennom slik deltakelse i terrororganisasjonen som nærmere beskrevet i post I.

Tiltalebeslutningen er tatt ut etter riksadvokatens ordre. Bakgrunnen for dette er at Norge påberoper seg universell jurisdiksjon i saken, jf. straffeloven 2005 § 5 tredje ledd.

Oslo tingrett avsa 6. mai 2019 dom med slik domsslutning:

A, født 0.0.1983, dømmes for overtredelse av

- straffeloven 1902 § 147 d jf. straffeloven 2005 § 5 tredje ledd frem til 30.9.2015
- straffeloven 2005 § 136 a jf. § 5 tredje ledd fra 1.10.2015
- straffeloven 2005 § 133 første ledd jf. § 5 tredje ledd

til fengsel i 11 – elleve – år og 6 – seks – måneder, jf. straffeloven 1902 § 62 første ledd og straffeloven 2005 § 79 bokstav a.

Varetekt kommer til fradrag med 587 – femhundreogåttisyv – dager.

A har anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Anken gjelder bevis-bedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen og straffutmålingen. Den er henvist til ankeforhandling.

Ankeforhandling er holdt over ti rettsdager i perioden 5. – 21. november 2019 i Borgarting lagmannsretts hus. A, elleve vitner, hvorav ett privat sakkyndig vitne, samt den rettsoppnevnte sakkyndige, seniorforsker Truls

Hallberg Tønnessen, har gitt forklaring. Videre ble det avspilt lydopptak av vitneforklaringen som tiltaltes far ga i tingretten. Øvrig bevisførsel fremgår av rettsboken.

Aktor nedla slik påstand:

A, født 0.0.1983, dømmes for overtredelse av:

- straffeloven (1902) § 147 d og straffeloven (2005) § 136 a, jf. straffeloven (2005) § 5 tredje ledd og
- straffeloven (2005) § 133 første ledd jf. § 5 tredje ledd,

sammenholdt med straffeloven (1902) § 62 første ledd og straffeloven (2005) § 79 bokstav a) til fengsel i til fengsel i 13 – tretten – år.

Til fradrag i straffen kommer 783 dager for utholdt varetekt.

Forsvarer nedla slik påstand:

Prinsipalt: A frifinnes.

Subsidiært: Han dømmes på mildeste måte.

Lagmannsretten bemerker:

1. Sakens bakgrunn

1.1 Innledning

Spørsmålene i saken er om tiltalte har deltatt i terrororganisasjon og om han har inngått terrorforbund med noen om å begå terrorhandlinger.

Den aktuelle organisasjonen tiltalen gjelder er Jabhat al-Nusra, som senere (fra juli 2016) endret navn til Jabhat Fatah al-Sham. Retten vil i det følgende omtale organisasjonen som «Nusra-fronten». Saken reiser særlig spørsmål om tiltalte har inngått en såkalt underforstått avtale med Nusra-fronten om å begå terrorhandlinger, om Nusra-fronten kan anses som en terrororganisasjon som har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler, og om kravene til subjektiv skyld er oppfylt. Et sentralt spørsmål i saken er om norsk straffelov rammer slike handlinger begått av utlendinger i utlandet, dermed om norske domstoler har jurisdiksjon til å domfelle tiltalte.

A er født i 1983 og er statsløs palestiner. Han er født og oppvokst i Beirut i Libanon. Han kom til Norge som asylsøker i mars 2017. Politiets sikkerhets-tjeneste (PST) utstedte 26. september 2017 etterforskningsordre mot A. Han ble pågrepet 28. september 2017 og har siden vært varetektsfengselet.

A har universitetsutdannelse fra Beirut innen økonomi og markedsføring, og har arbeidet som «Assistant Drop Out Coordinator» i Beirut for The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), som er en del av FN-organisasjonen. Hans mor og bror bor i Libanon. Faren bor i Frankrike. Fra januar 2010 til november 2013 satt A fengslet i Roumieh-fengselet i Libanon for en dom på fem års fengsel for narkotikakriminalitet. Han er i tillegg i mars 2013 dømt av en militærdomstol i Libanon for diverse ødeleggelser og brudd på regler i fengselet. Han ble løslatt på prøve i november 2013, og er etterlyst av libanesisk politi for blant annet opptøyer, hærverk, vold og gisseltaking av soldater i fengselet.

A tok seg inn Syria i januar 2014 ved hjelp av menneskesmuglere. Han reiste fra grensebyen Arsal i Libanon til byen Qalamun i Syria. Han har forklart at han reiste videre til Aleppo og deretter til Idlib-provinsen, hvor han begge steder jobbet på et lager tilhørende Nusra-fronten. I tillegg arbeidet han for organisasjonens medieavdeling, og utførte enkelte tolkeoppdrag for organisasjonen. Han oppholdt seg sammen med Nusra-fronten i til sammen ca. tre år. Han giftet seg to ganger, og har to mindreårige barn sammen med sin andre ektefelle.

I begynnelsen av 2017 reiste A fra Syria til Norge, via Hellas og Danmark. Ektefellen og barna oppholder seg fortsatt i Syria. Han oppsøkte Politiets Utlendingsenhet (PU) 16. mars 2017 og søkte asyl. Han ble først bosatt på [asylmottak] på [sted 1] og deretter på [mottakssenter]. Han har vært i fem avhør hos PST i perioden

september 2017 til august 2018, samt gitt forklaring til PU og Utlendingsdirektoratet (UDI) i mars og mai 2017 i forbindelse med søknad om asyl. Asylsøknaden er ikke ferdig behandlet, og er stilt i bero i påvente av en avgjørelse i denne saken. Libanesiske myndigheter ble i mars 2019 kjent med tiltalen mot A ved at det ble fremsatt en rettsanmodning fra Norge. Libanesiske myndigheter har etter dette reist anklage mot ham for tilknytning til terrorgruppe. Han er ikke begjært utlevert til Libanon.

Under etterforskningen er det sikret til sammen 23 videoer fra åpne kilder. Videoene er sentrale i bevisførselen under både skyld- og straffespørsmålet. Videoene er filmet i forbindelse med kamphandlinger i eller i nærheten av Idlib-provinsen. A er med på 17 av videoene. Lagmannsretten kommer nærmere tilbake til videoene nedenfor, særlig under pkt. 2.4.

Rettsoppnevnt sakkyndig, seniorforsker Truls Tønnessen ved Forsvarets forsknings-institutt, har under ankeforhandlingen redegjort for blant annet utviklingen av konflikten i Syria og de ulike opprørsgruppene, særlig om etableringen av Nusra-fronten og om organisasjonens ideologi og aktiviteter. Han redegjorde også nærmere for voldelig ekstremistisk islamisme, og om Nusra-frontens tilknytning til al-Qaida og ISIL. En slik redegjørelse er også gitt av sakkyndig vitne, førsteamanuensis ved Oslo Metropolitan University, Lars Gule.

Videre har flere vitner fra PST gitt en redegjørelse for sakens bakgrunn og bevis-situasjonen: Seniorrådgiver N01 har redegjort for den såkalte «Jaish al-Fatah-alliansen» og alliansens angrep i Idlib-provinsen. Seniorrådgiver N02 har redegjort for Roumieh-fengselet, samt gjennomgått videoene som er sikret fra åpne kilder. Seniorrådgiver N03 har gjennomgått blant annet geo-lokalisering av de sikrede videoene, mens seniorrådgiver N04 har gjennomgått våpen som vises i de sikrede videoene. Videre har hovedetterforsker N05 redegjort nærmere for innholdet i de sikrede videoene, etterforskningen og sakens bakgrunn. Fremstillingen nedenfor av hva lagmannsretten finner bevist, bygger i stor grad på ovennevnte redegjørelser.

I den videre fremstillingen redegjør lagmannsretten for ulike forhold rundt borgerkrigen i Syria, etableringen av Nusra-fronten og organisasjonens ideologi og aktiviteter (pkt. 1.2.1 – 1.2.7). Videre redegjøres det for hvordan bestemmelsene om deltakelse i terror-organisasjonen og terrorforbund skal forstås (pkt. 2.1 – 2.3). Dernest redegjøres det for bevisituasjonen i saken, særlige de sikrede videoene og tiltaltes forklaring (pkt. 2.4. 1 – 2.4.3). Videre foretar lagmannsretten en vurdering av skyldspørsmålet – det saksforhold som anses bevist og hovedpunktene i bevisvurderingen (pkt. 2.5 – 2.6). Spørsmålet om jurisdiksjon behandles under pkt. 2.7. Endelig behandles reaksjonsfastsettelsen (pkt. 3).

1.2 Om borgerkrigen i Syria, ulike opprørsgrupper og Nusra-fronten mv.

1.2.1 Borgerkrigen i Syria

Av de om lag 1,5 milliarder muslimer i verden, anslås at 80-90 prosent er sunnimuslimer og 10-20 prosent er sjiamuslimer. I statene Irak, Iran, Libanon og Bahrain er sjiamuslimer i flertall, mens det er omvendt i øvrige land med overveiende andel muslimsk befolkning. I Syria tilhører president Bashar al-Assad og makthaverne (Assad-regimet) en sjiamuslimsk minoritet (alawitt), mens flertallet av befolkningen i Syria er sunnimuslimer. Konflikter om undertrykking mellom sunni- og sjiamuslimer inngår som en sentral del av borgerkrigen i Syria.

Om borgerkrigen i Syria skrev tingretten følgende (dommen side 5-6):

Bashar al-Assad overtok i 2000 presidentvervet i Syria etter faren, Hafez al-Assad, som tok makten i landet ved et kupp i 1971. Bashar al-Assad videreførte med få unntak sin fars sterkt undertrykkende styre. Under den arabiske våren i 2011 kom det også i Syria til politiske demonstrasjoner mot regimet. Assad-regimet reagerte brutalt og fredelige demonstrasjoner utviklet seg raskt til et væpnet opprør som siden sommeren 2012 er klassifisert som en borgerkrig.

Opprøret fikk tidlig en religiøs dimensjon. Regimet er alawittisk og alawittene er en avart av sjiaetningen innen islam. Opprørsgruppene var derimot dominert av sunnimuslimer som utgjør det store flertallet av Syrias befolkning. Flere av de sunnimuslimske opprørsgruppene med islamistisk profil har som målsetning å etablere en islamsk stat etter at Assad styrtes.

Assad-regimet kom tidlig i borgerkrigen på vikende front. I begynnelsen av konflikten stod den relativt sekulære opprørsgruppen Free Syrian Arme (FSA) sterkt. FSA er en paraplyorganisasjon og mange av de som deserterte fra den syriske hæren gikk inn i FSA. Vestlige land har støttet FSA, hovedsakelig moralsk.

Mer religiøse grupperinger som Ahrar al-Sham og grupper som utgår fra Al Qaida (Nusra-fronten og ISIL), har derimot trolig mottatt støtte fra privatpersoner og særlig fra Tyrkia, Qatar og Saudi Arabia. Fra 2013 og utover ble FSA stadig mer marginalisert og satt under press av så vel den syriske regjeringshæren som ISIL og Nusra-fronten.

Assad-regimet var lenge på vikende front og måtte føre en stadig mer brutal krig mot opprørerne. Ettersom opprørsgruppene i hovedsak søkte tilflukt i byer blant sivilbefolkningen har krigføringen ført til enorme lidelser for den syriske befolkningen. Assad-regimet er mistenkt for å ha benyttet kjemiske våpen mot områder der sivile oppholder seg. Bruk av såkalte tønnebomber har også ført til store sivile tap.

Selv med disse hårdhendte metodene hadde det syriske regimet neppe overlevet uten politisk og militær støtte fra andre land. Iran gikk tidlig inn i konflikten og har sendt Hizbollah-militsen som Teheran i realiteten kontroller, til Syria for å kjempe på regimets side. Den syriske hæren styrket ikke grepet om landet før Russland engasjerte seg militært i borgerkrigen fra september 2015. Saudi-Arabia og Tyrkia har derimot stått på opprørernes side. For Tyrkia blir det syriske spørsmålet spesielt ømtålig ettersom noen av opprørsgruppene er kurdiske og samarbeider med PKK. I 2019 står Assad-regimet sterkere militært enn noen gang etter at opprøret ble klassifisert som en borgerkrig.

Beskrivelsen er dekkende også for bevisførselen i lagmannsretten.

1.2.2 Voldelig, ekstremistisk islamisme

Opprørsbevegelsens hovedaktører i borgerkrigen i Syria kan deles i tre kategorier: 1) De moderate (bl.a. Free Syrian Army og den politiske opposisjonen i eksil), 2) Militante islamistiske grupper (blant annet Ahrar al-Sham brigadene), 3) og ekstreme islamistiske («jihadistiske») grupper (blant annet ISIL og Nusra-fronten). Fremveksten av voldelig, ekstremistisk islamisme i nyere tid har skjedd gradvis i ulike deler av verden. For denne sakens formål finner retten det tilstrekkelig å peke på enkelte forhold som har hatt betydning for konflikten i Syria.

Al-Qaida ble grunnlagt på 1980-tallet i Afghanistan. Organisasjonens leder, Osama Bin Laden, utstedte på slutten av 1990-tallet fatwa mot «jøder og korsfarere», det vil si mot Israel og vestlige samfunn, særlig mot USA. Al-Qaida har en ideologi som er puritansk, militant og kompromissløs, og omtales ofte som «salafi-jihadisme». Ideologien bygger på en globalisert islamisme, hvor jihad – i betydning væpnet kamp – anses som en individuell plikt på vegne av islam og det overnasjonale. Martyrdøden vektlegges sterkt. Al-Qaida har begått en lang rekke drap og andre terrorhandlinger mot sivile, blant annet angrepet 11. september 2001 i World Trade Center i New York og nær Pentagon i Washington. Etter hvert som al-Qaida mistet sitt fristed i Afghanistan, ble regionale nettverk av al-Qaida etablert fra 2003.

1.2.3 Etablering av Nusra-fronten – forbindelse med al-Qaida og ISIL

I 2003-2004 ble al-Qaida i Irak (AQI) etablert, og organisasjonen ble listeført som terror-organisasjon i FN i 2004. AQI opprettet i 2006 Den islamske staten i Irak (ISI). I januar 2012 fremsto Nusra-fronten offentlig i Syria under navnet Jabhat al-Nusra. Organisasjonen ble etablert med støtte fra ISI og veteraner fra al-Qaida.

I april 2013 erklærte lederen for ISI, Abu Bakr al-Baghdadi, at ISI sammen med Nusra-fronten opprettet Den islamske stat i Irak og Levanten (ISIL). ISI byttet med dette navn til ISIL, og Nusra-fronten ble erklært som ISILs syriske fløy. Nusra-frontens leder, Abu Mohammad al-Jolani, svarte med å ta avstand fra ISILs leder al-Baghdadi og sluttet seg i stedet offisielt til al-Qaida ved å fornye sin troskapsed til al-Qaidas øverste leder, Ayman al-Zawahiri. I november 2013 anerkjente al-Zawahiri at Nusra-fronten var al-Qaidas avdeling i Syria. Flere medlemmer i Nusra-fronten, særlig fremmedkrigere, gikk etter dette over til ISIL. Fra januar 2014 oppstod det krig mellom Nusra-fronten (samt andre opprørs-grupper) og ISIL, og ISIL ble ekskludert fra al-Qaida i 2014.

I august 2016 skiftet Jabhat al-Nusra navn til Jabhat Fateh al-Sham. Organisasjonen brøt med dette offisielt med al-Qaida, men ble ansett å fortsatt være underlagt al-Qaida på flere områder. I januar 2017 ble Nusra-fronten en del av alliansen Hayat Tahir al-Sham, jf. nedenfor, og det oppsto et mer tydelig brudd med al-Qaida.

1.2.4 Nærmere om Nusra-fronten

Nusra-frontens uttalte mål har vært å opprette en islamsk stat i Syria – et globalt kalifat – som skulle styres etter salafistiske prinsipper og sharia (tradisjonell islamsk lovgivning). Organisasjonen har oppfordret til væpnet kamp – salafijihadisme – mot det syriske regimet, og har i utstrakt grad gjort bruk av drap, likvidasjoner og selvmordsangrep i sin kamp, samt tatt vestlige gisler for løsepenger og brukt barnesoldater. Organisasjonen har vektlagt kampen mot det syriske regimet i samarbeid med lokale allianser, og har hatt et mer regionalt fokus enn for eksempel ISIL, men har også truet med hevnangrep mot vesten og omtalt USA og Israel som fiender av islam. Nusra-frontens krigføring mot det syriske regimet har forårsaket betydelige sivile lidelser, tap av menneskeliv og materielle ødeleggelser, men organisasjonen har også utført samfunnsnyttig arbeid for sivilbefolkningen.

Høyesterett har i HR-2018-1650-A (avsnitt 23) gitt følgende beskrivelse av Nusra-fronten:

En rekke militante væpnede opposisjonsgrupper har operert i Syria, herunder ISIL og Jabhat al-Nusra (Nusra-fronten) som begge er representanter for ekstrem islamisme (salafi-jihadisme). Begge grupper ble terrorlistet av FN 30. mai 2013. Begge har også kjempet for en islamsk stat (kalifat), i siste omgang av verdensspennende format, styrt av en muslimsk leder etter tradisjonell islamsk lov (sharia). Gruppene fremmer og forherliger vold. De har et sterkt fiendebilde mot sekulære regimer og den vestlige verden generelt, men også mot moderate sunnimuslimer, shia-muslimer, samt andre etniske grupper som for eksempel kurdere. Blant salafi-jihadistene fremheves martyrdøden som et religiøst ideal.

I tillegg til FNs listeføring i mai 2013, har USA og EU listeført Nusra-fronten som terror-organisasjon i desember 2012 og i juni 2013. I begrunnelsen fra FNs sanksjonskomite er det særlig vist til at Nusra-fronten har tatt på seg ansvaret for 13 svært alvorlige terror-anslag i tidsrommet januar 2012 til januar 2013, med minst 200 drepte og over 1 000 skadede, hvorav svært mange sivile.

Organisasjonen antas å bestå av rundt 10-20 000 medlemmer, herunder mange fremmed-krigere (om lag 30 prosent). Tilslutning til organisasjonen vil som hovedregel innebære at man må gjennom en streng rekrutteringsprosess med religiøs og militær trening, samt ha anbefaling fra noen i organisasjonen og sverge ed («bay`a/baiia») til nærmeste kommandant.

Nusra-fronten var fra 2013 vært særlig sterke i Aleppo og Idlib-provinsene, altså hvor A oppholdt seg. Idlib-provinsen ligger nord-vest i Syria og har vært et strategisk viktig samlingspunkt for opprørere. I 2017 var det registrert ca. 1,5 millioner mennesker i provinsen. Jaysh al-Fath-alliansen, som ble opprettet i 2015 og ledet av Nusra-fronten, jf. nedenfor, hadde som mål å opprette et «emirat» med base i Idlib.

1.2.5 Nusra-frontens allianser, særlig om Jaish al-Fatah

En av «styrkene» til Nusra-fronten har vært å kunne inngå midlertidige lokale allianser. I mars 2015 ble det på oppfordring fra al-Qaidas øverste leder, al-Zawahiri, opprettet et militært operasjonsrom – Jaysh Al-Fatah Operations Room (Jaysh al-Fatah-alliansen). Alliansen ble ledet av Nusra-fronten og besto av en rekke sunni militante islamistiske grupper. Overordnet mål for alliansen var å forene de jihadistiske rekkene, drive regime-styrkene ut av Idlib-provinsen, styrte det sekulære Assad-regimet og implementere et islamistisk styresett.

Kort tid etterpå erobret alliansen Idlib by. Samarbeidet ble deretter videreført under en offensiv som fikk navnet «Battle of Victory», hvor formålet blant annet var å ta over hele Idlib-provinsen. Metodene var blant annet å bruke selvmordsbombere mot strategiske mål, etterfulgt av selvmordskrigere og stormtropper.

«Battle of Victory»-offensiven resulterte i at alliansen erobret nesten hele Idlib-provinsen i løpet av april til juni 2015. Noe senere, i september 2015 og april 2016, erobret alliansen tre landsbyer i og utenfor provinsen. Nedenfor følger en oversikt:

- 24.–27. april 2015 – Camp Qaramid-basen ble erobret ved bruk av minst tre selvmordsangrep. Minst 19 regimesoldater ble drept.
- 12.–13. mai 2015 – Mysaybin ble erobret. Et ukjent antall regimesoldater mistet livet blant annet som følge av stormtroppangrep.
- 18.–19. mai 2015 – Al-Mastouma ble erobret ved bruk av flere selvmords-angrep. En rekke soldater fra regimestyrkene mistet livet.
- 27.–28. mai 2015 – Ariha ble erobret. Minst 31 soldater fra regimestyrkene ble drept.

- 5.–6. juni 2015 – Muhambel ble erobret og markerte slutten på «Battle of Victory». Minst 32 soldater fra regimestyrker ble drept.
- 18.–21 september 2015 – Al-Fuah og Kafreya ble erobret ved bruk av minst ni selvmordsangrep, etterfulgt av 400 raketter. Angrepet varte i 72 timer og 64 personer ble drept.
- 1.–2. april 2016 – Tel al-Eis ble angrepet ved bruk av selvmordsangrep etterfulgt av selvmordskrigere og stormtropper. Minst 25 soldater fra regimet ble drept.

I januar 2017 ble Nusra-fronten del av paraplyorganisasjonen Hay'at Tahrir al-Sham (HTS-alliansen). Fra februar 2017 gikk nye grupperinger inn i alliansen, blant annet Turkistan Islamic Party og en gruppering bestående usbekistanske krigere (Katibat al-Tawhid wa-al-Jihad). I september 2017 kjempet HTS-alliansen mot Assad-regimet i den nordlige delen av Syria, og det er antatt at HTS-alliansen led betydelige tap. Alliansen var på dette tidspunktet preget av interne stridigheter, flere trakk seg ut, og grupperinger med støtte fra Tyrkia forsøkte å rekruttere soldater fra alliansen.

1.2.6 Sivile lidelser

Nusra-frontens kamphandlinger har resultert i store sivile lidelser. Dette ble det redegjort for av vitnet N01, seniorrådgiver i PST. Den Nusra-frontlede offensiven «Battle of Victory», forårsaket store sivile lidelser i og rundt Idlib-provinsen. Som eksempler vises det til angrepet mot Ariha, hvor 36 barn ble skadet, hvorav fire mistet livet, og angrepene mot Al-Fuah og Kafreya som pågikk over 72 timer med minst ni selvmordsbombere og 400 raketter, som førte til at 64 personer mistet livet, hvorav flere kvinner og barn. Alliansens krigføring medført videre at minst 130 000 mennesker i provinsen ble internt fordrevne og en svært stor andel av befolkningen flyktet fra sine hjem. Alle sosiale tjenester, sykehus og skolevesen ble stengt.

De sivile lidelsene forårsaket av Nusra-fronten er videre dokumentert gjennom en rekke FN-rapporter. Det vises til «Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic», General Assembly av 5. februar og 13. august 2015, Advance Edition Version 11. februar 2016 og General Assembly 11. august 2016. Det fremgår her at Nusra-fronten er holdt ansvarlig for utstrakt bruk av bilbomber og selvmordsaksjoner også i sivile områder andre steder i Syria, blant annet i Homs i 2014. Organisasjonen er videre holdt ansvarlig for massakrering av sivile, kidnappinger, drap av krigsfanger, tortur, henrettelser etter summariske rettsprosesser og rekruttering av og bruk av barnesoldater. Videre holdes organisasjonen ansvarlig for forfølgelse og drap av sjiamuslimer, homofile og etniske og religiøse minoriteter, som drusere, alawitter og kurdere.

Som eksempler vises det til en rekke hendelser fra desember 2013, i all hovedsak beskrevet i nevnte FN-rapporter: Massakrering av en rekke sivile i Rif Damascus, drap av sivile, også kvinner og barn, i Al-Rahjan, massakre av 50 alawitter og bortføring av over 100 alawitter i landsbyen Ishtabraq, massakre av mellom 20-30 drusere i landsbyen Qalb Lawzeh, kidnapping av mellom 20-30 kurdere i Idlib by, forfølgelse og trusler om seksuell vold mot blandede par med sunni og sjiamuslimer i landsbyen Busra-Al-Shap, henrettelse av sju menn i Homs under anklage om at de var homofile, tortur og henrettelse av 22 menn tilhørende minoriteten Murshidi Muslim i Hamah, og publisering av video med henrettelser av 12 krigsfanger. I desember 2013 og august 2014 sto Nusra-fronten videre bak kidnapping av en rekke sivile, hvor flere var barn i 10 – 12 årsalderen.

1.2.7 Roumieh-fengselet og Hizbollah

A oppholdt seg i Roumieh-fengselet fra 2010 til 2013. Fengslet er et av de største i Libanon, og brukes blant annet til fengsling av radikale islamister. Fengselet omtales ofte som en «radikaliseringsfabrikk». Sentrale ledere for Nusra-fronten har vært innsatt i fengselet, og flere islamistiske grupper – som Nusra-fronten og ISIL – er kjent for å ha rekruttert medlemmer og fremmedkrigere fra fengselet.

Om lag 400 – 500 000 palestinere i Libanon har status som flyktninger. Mange er statsløse, som A, og mange bor i flyktningleir. Palestinske flyktningleirer i Libanon har vært sentrale for etablering av radikale islamistiske grupper. Blant annet har organisasjonen Fatah al-Islam, en radikal sunnimuslimsk gruppe, utspring fra slik flyktningleir. Fatah al-Islam omtales som Nusra-frontens libanesiske gren med koblinger til blant annet AQI. Nusra-fronten og Fathah al-Islam har stått for flere angrep i Libanon. Angrepene har vært spesielt rettet mot

Hizbollah – en sjiamuslimsk gruppe i Libanon – som har vært sentral i konflikten i Syria ved å støtte Assad-regimet, og som har tette bånd til Iran.

2. Skyldspørsmålet

2.1 Noen utgangspunkter

Tiltalebeslutningen omfatter to poster. Begge de aktuelle lovbestemmelsene inngår i dag i straffeloven 2005 kapittel 18 om terrorhandlinger og terrorrelaterte handlinger. Straffe-bestemmelsene i kapittel 18 er i stor grad utformet for å følge opp Norges folkerettslige forpliktelser. Dette gjelder i første rekke flere konvensjoner om bekjempelse av terrorisme fra FN og Europarådet. Videre står enkelte resolusjoner fra FNs sikkerhetsråd sentralt, herunder særlig resolusjon 1373 av 28. september 2001, jf. Ot.prp.nr.8 (2007–2008) side 157.

Post I gjelder deltakelse i terrororganisasjon, jf. straffeloven 2005 § 136 bokstav a. Bestemmelsene rammer ulike former for bidrag til virksomheten til en slik organisasjon. Post II gjelder terrorforbund og rammer den som inngår avtale med en annen om å begå en terrorhandling, jf. straffeloven 2005 § 133 første ledd.

Det er ingen nødvendig sammenheng mellom å delta i en terrororganisasjon og å inngå avtale om å begå en terrorhandling. Deltakelsen kan gjelde aktiviteter som ikke er knyttet direkte mot terrorhandlinger. Avtale om terrorforbund kan bli inngått selv om den ene av partene ikke er deltaker i organisasjonen osv. De to straffebudene kan følgelig ramme forskjellige sider ved samme handling. Lagmannsretten finner det klart at de to straffe-bestemmelsene kan anvendes ved siden av hverandre (i konkurrens) i saken her, selv om en del av de samme faktiske omstendighetene inngår i bevisvurderingen etter begge tiltalepostene.

Begge tiltalepostene gjelder flere handlinger som skal være begått over en periode, såkalt fortsatt forbrytelse (sammenhengende straffbart forhold). Periodene er angitt fra begynnelsen av 2014 til utgangen av 2016. Straffeloven 2005 trådte i kraft 15. januar 2015. For den første delen av tiltaleperioden gjaldt i utgangspunktet tilsvarende bestemmelser i straffeloven 1902 henholdsvis § 147 d (deltakelse) og § 147 a fjerde ledd, jf. første ledd (terrorforbund).

Post II har høyest strafferamme og er dermed den mest alvorlige posten. Lagmannsretten finner derfor grunn til å behandle post II først.

Under skyldspørsmålet vil lagmannsretten avslutningsvis vurdere om tiltaltes handlinger rammes av norsk straffelovgivning.

2.2 Bestemmelsene i straffelovgivningen om terrorforbund – tiltalebeslutningen post II

Lagmannsretten finner det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i straffeloven 2005 § 133 første ledd som trådte i kraft 15. oktober 2015. Det heter der:

Med fengsel inntil 10 år straffes den som planlegger eller forbereder en terrorhandling ved å inngå forbund med noen om å begå en straffbar handling som nevnt i §§ 131, 138, 139, 141, 141 a, 142, 143 eller 144.

Tiltalebeslutningen post II gjelder forbund om å begå en straffbar handling som nevnt i straffeloven 2005 § 131 om terrorhandlinger. I § 131 første og andre ledd heter det:

En straffbar handling som nevnt i §§ 138 til 141, § 142 første ledd, §§ 143-144, 192, 238, 239, 240, 255, 257, 274, 275 og 355, anses som terrorhandling og straffes med fengsel inntil 21 år dersom den er begått med terrorhensikt som nevnt i annet ledd.

Terrorhensikt foreligger dersom en handling som nevnt i første ledd begås iden hensikt

- a) å forstyrre alvorlig en funksjon av grunnleggende betydning i samfunnet, som for eksempel lovgivende, utøvende eller dømmende myndighet, energiforsyning, sikker forsyning av mat eller vann, bank- og pengevesen eller helseberedskap og smittevern,
- b) å skape alvorlig frykt i en befolkning, eller

- c) urettmessig å tvinge offentlige myndigheter eller en mellomstatlig organisasjon til å gjøre, tåle eller unnlate noe av vesentlig betydning for landet eller organisasjonen, eller for et land eller en mellomstatlig organisasjon.

Å «inngå forbund» vil si at to eller flere avtaler at de skal begå en bestemt forbrytelse; her en terrorhandling. Formuleringen «planlegger eller forbereder» har ikke selvstendig betydning ved siden av vilkåret om at det må være inngått forbund om å begå terror-handling, jf. Rt-2013-789 avsnitt 29.

En slik gjensidig bindende avtale kan bli inngått uttrykkelig eller underforstått gjennom partenes handlemåte (konkludent atferd). Etter omstendighetene kan avtale for eksempel bli inngått ved å slutte seg til en terrororganisasjon og bistå praktisk med forberedelser til et bombeangrep som lett kan medføre tap av menneskeliv. Om partene har inngått forbund avgjøres ved en konkret bedømmelse av kontakten mellom partene. Det må foreligge en reell avtale, men stilles ikke krav om at det skal være avtalt nærmere detaljer omkring handlingen. Dette innebærer at avtale kan bli inngått selv om det på avtaletidspunktet ikke foreligger plan om å ramme et bestemt terrormål eller bruke bestemte midler, jf. Rt-2013-789 avsnitt 29-34. Utformingen av straffeloven 2005 § 133 innebærer at det er gjort straffbart å begå visse forberedelseshandlinger som ellers ikke ville ha vært straffbare, jf. Ot.prp.nr.61 (2001–2002) side 95.

Innholdet i avtalen må være å begå en straffbar handling som omfattes av oppregningen i § 133. I tiltalebeslutningen er det vist til enkelte av de straffbare handlingene som er nevnt i straffeloven 2005 § 131. Spørsmålet er etter dette om tiltalte er skyldig i å ha inngått forbund om å begå straffbar handling som nevnt i straffeloven 2005 § 274 (grov kropps-skade), § 275 (drap) eller § 355 (forårsake sprengning som lett kan medføre tap av menneskeliv).

Medvirkning er også straffbart, jf. straffeloven 2005 § 15.

Skyldkravet etter straffeloven 2005 § 133 er for det første forsett om å inngå forbund (avtale). Videre kreves forsett med hensyn til alle elementene i primærforbrytelsen, for eksempel forsett om grov kroppsskade (§ 274) eller drap (§ 275).

Ytterligere kreves terrorhensikt. I saken her er det enten spørsmål om tiltalte handlet i den hensikt å skape «alvorlig frykt i en befolkning», jf. straffeloven 2005 § 131 andre ledd bokstav b. Kravet er strengt både med hensyn til graden av frykt og antall mennesker. Det kreves ikke at slik frykt må ramme hele befolkningen i et land eller en region eller en hel minoritet, men det kreves mer enn befolkningen i en mindre by eller bygd, jf. Rt-2013-789 avsnitt 45 – 46 med videre henvisning til Ot.prp.nr.61 (2001–2002) side 93.

Alternativt er det spørsmål om tiltalte handlet i den hensikt urettmessig å tvinge offentlige myndigheter «til å gjøre, tåle eller unnlate noe av vesentlig betydning for landet», jf. § 131 andre ledd bokstav c. Dette vil f. eks. gjelde dersom hensikten var å tvinge den syriske regjering til å gi fra seg makten eller oppgi ikke ubetydelig deler av landets territorium.

I lovforarbeidene til endringer i bestemmelsene i straffeloven av 1902 og straffeloven av 2005 om forberedelse av terror mv., er det forutsatt at skade på person voldt av væpnede opprørsstyrker under en væpnet konflikt etter omstendighetene ikke rammes av straffe-loven 2005 § 131 mv. dersom nærmere krav til opprørsgruppen etter Geneve-konvensjonene er oppfylt, og opprørsgruppen i tillegg ikke opptrer i strid med humanitærretten (krigens folkerett), jf. Prop.131 L (2012–2013) side 20, som viser til Ot.prp.nr.8 (2007–2008) side 164 og Husabø: Terrorisme i norsk folkerett (2018) side 78 flg. Forsvarer gjør på denne bakgrunn gjeldende at tiltalte må frifinnes da han ikke har handlet rettsstridig.

Det er en alminnelig oppfatning internasjonalt at konflikten i Syria – i det minste for så vidt gjelder krigføringen til grupper som Nusra-fronten – er en intern (ikke-internasjonalt) væpnet konflikt. Videre anses Assad-regimet som landets legitime regjering. Dette gjelder selv om regimet har begått grove brudd på humanitærretten under konflikten.

Genevekonvensjonene av 12. august 1949 om beskyttelse av krigens ofre med tilleggs-protokoll (TP) II artikkel 1 av 8. juni 1977 gir en snever adgang for væpnede opprørs-grupper til straffritt å begå stridshandlinger i en slik intern væpnet konflikt.

Lagmannsretten finner det på bakgrunn av gjennomgangen ovenfor utvilsomt at Nusra-fronten ikke oppfylte kravene etter TPII artikkel 1 med hensyn til organisering, kontroll over territorium eller når det gjelder å følge humanitærretten i sine stridshandlinger i den perioden post II gjelder. Bestemmelsene i folkeretten om lovlige krigshandlinger utført av opprørsgruppe under intern væpnet konflikt kan dermed uansett ikke føre til at tiltalte

blir fritatt for straff. I denne forbindelse vises også til redegjørelsen og vurderingen i Borgarting lagmannsretts dom 18. november 2019 (ikke rettskraftig) pkt. 2.1.2.2, som denne lagmannsretten slutter seg til.

Tiltalte har videre gjort gjeldende at han handlet under tvang i den perioden han oppholdt seg sammen med avdelinger fra Nusra-fronten, og at han ikke hadde annet valg enn å delta i virksomheten når personer i organisasjonen forlangte det. Generelt sett bemerkes at straffrihet krever at tiltalte ikke hadde mindre inngripende handlingsalternativer. Straffrihet etter prinsipper om nødrett, eller eventuelt nødverge overfor en angriper, forutsetter i tillegg at krav til proporsjonalitet mellom skaderisikoen som tiltalte var utsatt for og handlingen som tiltalte foretok, er oppfylt, jf. straffeloven 2005 §§ 17 og 18.

Dersom tiltalte på handlingstidspunktet var ukjent med at handlingen var ulovlig på grunn av uvitenhet om rettsregler, skal han likevel straffes dersom uvitenheten var uaktsom, jf. straffeloven 2005 § 26. Etter lagmannsrettens oppfatning må det gjelde et relativt strengt aktsomhetskrav for eksempel ved eventuell uvitenhet om rekkevidden av bestemmelser i folkeretten om hvordan væpnede grupper straffritt kan opptre blant annet overfor sivile i interne væpnede konflikter.

Lagmannsretten kommer under behandlingen av skyldspørsmålet nedenfor tilbake til spørsmålet om tiltalte skal frifinnes etter slike straffrihetsgrunner.

For perioden frem til 15. oktober 2015 gjaldt straffeloven 1902 § 147 a fjerde ledd. Når tiltalen gjelder en sammenhengende forbrytelse, og straffeloven er endret i løpet av gjerningsperioden etter tiltalen, oppstår spørsmål om straffeloven 2005 § 133 skal få anvendelse på hele tiltaleperioden. Påtalemyndigheten har lagt dette til grunn i tiltalebeslutningen.

Hovedregelen er at straffeloven på handlingstidspunktet skal anvendes. Likevel anvendes loven på tidspunktet for avgjørelsen når dette fører til et gunstigere resultat for den siktede, og lovendringen skyldes et endret syn på hvilke handlinger som bør straffes, eller på bruken av strafferettslige reaksjoner, jf. straffeloven 2005 § 3 første ledd. Spørsmålet skal avgjøres ved en konkret vurdering i det enkelte tilfelle, jf. Rt-1987-1480.

Spørsmålet blir etter dette om den nye loven skal gis anvendelse også for den første delen av tiltaleperioden. Vurderingen må ta utgangspunkt i en sammenligning av gammel og ny lov.

I straffeloven 1902 § 147 a fjerde ledd heter det:

Med fengsel inntil 12 år straffes den som planlegger eller forbereder en terrorhandling som nevnt i første ledd, ved å inngå forbund med noen om å begå en slik handling.

I første ledd heter det:

En straffbar handling som nevnt i §§ 148, 151 a, 151 b første ledd jf. tredje ledd, 152 annet ledd, 152 a første, tredje og fjerde ledd, 152 b, 152 c, 153 første til tredje ledd, 154, 223 annet ledd, 224, 225 første eller annet ledd, 231 jf. 232, eller 233 anses som en terrorhandling og straffes med fengsel inntil 21 år når handlingen er begått med det forsett

- a) å forstyrre alvorlig en funksjon av grunnleggende betydning i samfunnet, som for eksempel lovgivende, utøvende eller dømmende myndighet, energiforsyning, sikker forsyning av mat eller vann, bank- og pengevesen eller helseberedskap og smittevern,
- b) å skape alvorlig frykt i en befolkning, eller
- c) urettmessig å tvinge offentlige myndigheter eller en mellomstatlig organisasjon til å gjøre, tåle eller unnlate noe av vesentlig betydning for landet eller organisasjonen, eller for et annet land eller en annen mellomstatlig organisasjon

Straffen kan ikke settes under minstestrafen som er bestemt i straffebudene som er nevnt i første punktum

De handlingene som er oppregnet i første ledd omfatter blant annet overtredelse av straffe-loven 1902 § 148 (forsettlig sprengning mv. hvorved tap av menneskeliv eller utstrakt ødeleggelse av fremmed eiendom lett kan forårsakes), straffeloven 1902 § 231, jf. § 232 (forsettlig påføring av betydelig skade på legeme eller helbred ved særlig farlig redskap eller under særdeles skjerpene omstendigheter) og straffeloven 1902 § 233 (drap).

Sitatet ovenfor viser at det er enkelte mindre forskjeller mellom ordlyden i henholdsvis straffeloven 1902 § 147 a fjerde ledd, jf. første ledd og straffeloven 2005 § 133 første ledd, jf. § 131 første og andre ledd. For det første inneholder straffeloven 2005 § 133 første ledd, jf. § 131 et nytt vilkår. Terrorhandling foreligger etter straffeloven 2005 bare dersom tiltalte ved sin handling hadde til hensikt å oppnå en nærmere angitt virkning, f.

eks. å skape frykt i en befolkning eller tvinge offentlige myndigheter til å gjøre, tåle eller unnlate noe av vesentlige betydning for landet (såkalt terrorhensikt), jf. § 131 første ledd, jf. andre ledd bokstav b og c.

Det skjerpede vilkåret til subjektiv skyld i någjeldende lov kan i utgangspunktet tilsi at straffeloven 2005 § 133 første ledd skal anvendes også på handlinger under post II som fant sted før denne loven trådte i kraft 15. oktober 2015. Spørsmålet om ny lov er gunstigere, skal imidlertid som nevnt avgjøres ved en helt konkret vurdering. Bare dersom lagmannsretten i saken her kommer til at siktede manglet terrorhensikt i hele eller deler av perioden forut for 15. oktober 2015, vil bruk av den nye lovbestemmelsen gi et gunstigere resultat for så vidt gjelder skyldspørsmålet. Dersom resultatet blir det samme etter ny og gammel lov, skal derimot loven på handlingstiden anvendes, jf. HR-2016-1981-U avsnitt 3-5, jf. tilsvarende i Borgarting lagmannsretts dom 18. november 2019 i sak LB-2019-64808.

En annen forskjell mellom straffebestemmelsene i gammel og ny lov er at strafferammen etter straffeloven 2005 § 133 er fengsel i 10 år. Straffeloven 1902 § 147 a fjerde ledd har en strafferamme på fengsel i 12 år. Lovendringen var imidlertid ikke ment å påvirke straffenivået, jf. Ot.prp.nr.8 (2007–2008) pkt. 2.4. Straffeloven § 2005 § 133 vil dermed ikke gi noe mildere straff enn utmåling etter straffeloven 1902 § 147 a fjerde ledd.

Lagmannsretten kommer under behandlingen av skyldspørsmålet nedenfor tilbake til spørsmålet om det er straffeloven av 2005 eller de tilsvarende bestemmelsene i straffeloven av 1902 som skal anvendes på handlinger begått før 15. oktober 2015.

2.3. Bestemmelsene i straffelovgivningen om deltakelse i terrororganisasjon – tiltalebeslutningen post I.

Når det gjelder lovgrunnlaget for tiltalebeslutningen post I om deltakelse i terror-organisasjon, er det vist til straffeloven 1902 § 147 d for perioden til og med 14. oktober 2015, og straffeloven 2005 § 136 a for perioden fra og med 15. oktober 2015 da den nye straffeloven trådte i kraft.

Lagmannsretten finner det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i straffeloven av 2005 § 136 a. Det heter der:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som danner, deltar i, rekrutterer medlemmer eller yter økonomisk eller annen materiell støtte til en terrororganisasjon, når organisasjonen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler. Medvirkning straffes ikke.

Den straffbare handlingen er etter ordlyden blant annet at noen «deltar i» en terror-organisasjon. Dette begrepet er vidt og rammer mange former for bidrag til å opprettholde en organisasjon. Passivt medlemskap faller utenfor. Det kreves aktiv deltakelse i organisasjonen, men uten at det må foreligge noen formell tilknytning. Av lovforarbeidene følger videre at det må dreie seg om «kvalifisert deltakelse». Dette må forstås slik at helt perifere og bagatellmessige bidrag ikke rammes av loven, jf. HR-2018-1650-A (avsnitt 44-46).

Som eksempler på deltakelse nevner lovforarbeidene å anskaffe våpen, datamateriell eller annet utstyr til å begå en terrorhandling. Også det å oppfordre til terrorhandlinger og inspirere til aksjoner kan etter omstendighetene omfattes, jf. Prop.131 L (2012–2013) side 87.

Deltakelsen må gjelde en «terrororganisasjon» som «har tatt skritt til å realisere formålet med ulovlige midler». Spørsmålet om det dreier seg om en slik organisasjon avgjøres ved en konkret vurdering. Det er ikke relevant om organisasjonen er utpreget aksjonsorientert, eller om den samtidig sikrer oppslutning gjennom samfunnsnyttig arbeid eller som frigjøringsbevegelse. Avgjørende er om organisasjonen har som hovedformål eller om en vesentlig del av gruppens virksomhet består i å begå terrorhandlinger. Organisasjonen må ha en viss struktur og varighet. Videre må den ha demonstrert vilje til å realisere sitt mål ved å begå lovbrudd. Straffebestemmelsen rammer organisasjoner som til enhver tid oppfyller disse vilkårene. Vurderingen av hvor langt tilbake i tid tidligere lovbrudd kan ligge for at en organisasjon fortsatt skal anses å ha terrorformål, vil bero på hvilken holdning organisasjonen har til tidligere handlinger og standpunkter, jf. Prop.131 L (2012–2013) side 41 – 42. Dersom FNs sanksjonskomité ikke har vedtatt sanksjoner mot organisasjonen, kan det ved vurderingen ses hen til om EU eller stater som er nære partnere til Norge har listeført organisasjonen som terrororganisasjon, jf. Prop.131 L (2012–2013) side 87.

Straffansvar etter straffeloven 2005 § 136 a krever forsett.

Lagmannsretten bemerker at det i den videre fremstillingen vises til straffeloven av 2005 dersom ikke annet er oppgitt.

2.4 Nærmere om bevissituasjonen

2.4.1 Sikret videomateriale

PST har gjennom søk i åpne kilder funnet og sikret 23 videoer, som kan knyttes til Nusra-fronten og Jaish al Fatah-alliansens militære offensiv i Idlib-provinsen. Mange av videoene er produsert og publisert av «Den hvite Minarets reporternettverk i Idlib» («al-Manara al Bayda»), som er medieavdelingen til Nusra-fronten. Disse videoene inneholder også logoen til Jaish al Fatah-alliansen («Jaysh al-Fatah Operations Room»), samt har navnet «Jabhat al-Nusra», skrevet på arabisk. Det er også sikret videoer fra nyhetskanalen al-Jazeera, RT Arabic (Russia Today) og Syrian Revolution Network.

De aktuelle videoene skildrer kamphandlinger og angrep på ulike steder i og utenfor Idlib-provinsen i perioden mars 2015 til april 2016. A har erkjent at det er ham vi ser i 17 av videoene. På de fleste videoene var han maskert (skjerf eller balaklava), uniformert, bærer våpen, ammunisjon og sambandsutstyr. Noen videoer viste A før eller under alliansens angrep på ulike byer, mens i andre videoer var kamphandlingene avsluttet. A ble intervjuet på flere av videoene og har omtalte Nusra-frontens bruk av selvmordsbombere («istishhadi»), selvmordskrigere («inghimasi») og stormtropper («iqtihami») for å tvinge regjeringsstyrker ut og ta kontroll over byen. I flere av videoene omtalte han sjiamuslimer som «rafida», som er en nedsettende betegnelse på sjiamuslim. Ut fra geolokalisering, publiseringsdato og annen rapportering i åpne kilder kan videoene i stor grad knyttes til konkrete hendelser, både når det gjelder tid og sted.

Videoene er svært sentrale i bevisvurderingen. Lagmannsretten gir derfor her en kort beskrivelse, i kronologisk rekkefølge nedenfor, av spesielt videoene hvor A er med:

Video nr. 18 fra Idlib by

Videoen har tittel: «År med bedrag – hvem forårsaket splittelse i våre rekker?». Den er produsert den 28. mars 2015 av medieavdelingen til Nusra-fronten, kort tid etter at Jaish al-Fatah alliansen erobret Idlib by. I filmen ble A intervjuet om hvordan alliansen gikk frem for å ta over byen ved blant annet bruk av selvmordsbombere, selvmordskrigere og stormtropper. Han uttalte blant annet:

Sannheten er at det Jais al-Fatah som skåret den første seieren under Idlib-slaget. Det var jo en ekte seier at vi slo oss sammen med de andre islamistiske grupperingene, noe Allah liker. [...]

Det var inghimasi-brødre som gikk inn først. Og de ble etterfulgt av en stor bakkestyrke/infanterister som gikk frem for å slutte seg til brødrene som gikk inn først for å bli til en stor styrke. [...]

Vi kan ikke gjøre annet enn å vise takknemlighet overfor Allah, fordi etter at den broren klarte å gjennomføre oppgaven han hadde, så stormet brødrene stedet. Og da brødrene gikk inn så fant de soldatene i en tilstand hvor de ikke visste hvem som var med hvem. Så mange ble tatt til fange i al-Rami veisperringen. [...]

Video nr. 11 fra Camp Qaramid

Videoen har tittel: «Jabhat-al-Nusra – videorapport fra de siste øyeblikkene før angrepet på al-Qaramid-basen». Den er produsert av Nusra-fronten 26. eller 27. april 2015, samtidig som erobringen av basen skjedde. I videoen ble A intervjuet om hvordan alliansen gikk frem for å få kontroll over basen, mens kamphandlingene pågikk og skuddveksling hørtes. Under intervjuet vist skjermteksten «Intervju av en av militærlederne inne i al-Qaramid-basen». Videre henvendte en soldat seg til A og kalte ham «al-Qaiid» (leder/kommandør), hvorpå A svarte «ja».

Video nr. 5 fra Musaybin

Videoen har tittel «Jabhat-al-Nusra – en tur gjennom landsbyen Musaybin etter dens frigjøring». Den er produsert av Nusra-fronten 13. mai 2015, rett etter at Musaybin ble erobret. I videoen fortalte A hvordan alliansen gikk frem for å ta over byen og om alliansens ideologi og videre krigføring, og det ble vist frem et bånd som trolig tilhørte en drept sjiamuslimsk soldat. Han uttalte blant annet:

I dag ble en hellig/velsignet dør åpnet for oss. Vi klarte nemlig å åpne denne landsbyens porter og frigjøre den i sin helhet. Landsbyen er Musaybin. Og takket være Allah, ble et antall «rafida» drept. De var trolig «rafida» enten fra Libanon eller Iran. Og ved hjelp av Allah kommer vi snart til å frigjøre Ariha by. Og der ser vi de frafalnes biler mens de prøvde å stikke av. Og ved hjelp av Allah vil alle typer sekulær statsstyring og alle rafida-styrer bli fjernet fra denne hellige jorden. [...]

Video nr. 14 fra vei 60 (mellom al-Mastouma og Ariha)

Videoen har tittel «Jabhat al-Nusra – Videorapport om angrepet på en militærkolonne fra Nusairihæren som hadde trukket seg tilbake fra Mastouma militærleir i retning Ariha». Den er produsert av av Nusra-fronten 19. mai 2015, kort tid etter erobringen av al-Mastouma. I videoen fortalte A om hvordan alliansen tok kontroll over byen, og fremsatte blant annet følgende «beskjed» til sjiamuslimer:

Og vi står nå her ved veien mellom Mastouma og Ariha. Og jeg vil sende en beskjed til «rafida`ene». [...] At det er vi som har rett og at vi kommer til å seire. Og dette er noe vår Gud har sagt og vår profet har lovet å innfri. Og vi kommer, ved hjelp av Allah, til å oppsøke dem i Iran, i Libanon og i Irak. Og det er ingen andre som kan gå seirende ut av dette enn de som er troens folk. Og med Guds tillatelse er det vi som er troens folk, og dere som er «rafida», og det var dere som startet denne krigen som dere overhode ikke er i stand til å stå i. Så vi kommer sikkert, og ved hjelp av Allah, til å vinne denne krigen. [...]

Video nr. 1, 9 og 10 fra Majdaliyah

Videoene er produsert av Nusra-fronten samme dag, 28. mai 2015, kort tid før angrepet på Ariha. Video nr. 1 har tittel «Jabhat al-Nusra – oppildnende tale like før starten av kampen om å frigjøre byen Ariha». Her holdt A tale til en større samling soldater om hva som skulle til for å seire i kampen. Ved oppstart av talen vistes skjermteksten: «Tale for å styrke kampmoralen for frigjøring av byen Ariha settes i gang».

Video nr. 9 har tittel «Jabhat al-Nusra – Nashid-samling rett før starten på kampen om frigjøring av byen Ariha», og viste en gruppe soldater som sang en religiøs islamsk sang («nashid») med hyllest til selvmordsbombere, selvmordskrigere og stormtropper, og troskapsed til lederen av Nusra-fronten, al-Jolani. A sto bak den som ledet sangen, mens soldatene satt foran lederen.

Video nr. 10 har tittel «Jabhat al-Nusra – Mujahidinene drar mot byen Ariha for å storme den», og viste soldatene som skulle ut i strid etter talen fra A og «nashid-sangen». A vistes også her i bakgrunnen når soldatene dro ut i kamp.

Video nr. 15, 16, 6, 21, 22 og 23 fra Majdaliyah og Ariha

Videoene er produsert 28. mai 2015 av forskjellige mediebyrå, og A hadde ingen sentral rolle i filmene. Video nr. 15 og 16 viste angrepet på Ariha, hvor det ble skutt mot sivile bygninger med tunge våpen, samt intervju med blant annet selvmordskrigere om hva som var neste skritt i alliansens krigføring. I video nr. 6, 21, 22 og 23 vistes A i få sekunder i bakgrunnen av troppene, hvor det i video nr. 6 fremsto som han pekte/dirigerte mot soldater.

Video nr. 2 og 3 fra Ariha

Videoene er produsert 29. mai 2015 rett etter erobringen av Ariha. Video nr. 2 er produsert av Nusra-fronten. A ble intervjuet om hvordan alliansen gikk frem for å ta over byen og uttalte følgende:

Takk til Allah som har gitt oss mulighet til å være med i al-Tawhid wal-Jihad (betyr jihad og å samle seg rundt Allah). Og det er Han og bare Han som må få æren for at han plasserte oss som sverd over enhver vantro og tviler, vi fikk total overhånd over de vantro som tviler på Hans eksistens. Takket være Allah.

Allah belønnet oss i dag med å åpne Arihas porter for oss i løpet av 4 timer. Og etter at vi og brødrene i de andre grupperingene tok oss inn i byen fra flere retninger, forsvant alle styrkene regimet hadde i byen.

I video nr. 3 ble A intervjuet av nyhetsbyrået al-Jazeera under følgende tittel: «Intervju med Sheikh A2, feltkommandant i Jabhat al-Nusra, og frigjøringen av byen Ariha». Intervjuet ble innledet med at reporteren fortalte om kamphandlinger som hadde resultert i at soldater fra regimet ble drept eller såret, og masseflukt blant innbyggerne ut av byen, og avsluttet med at A omtales som «sheik» og «feltkommandant». På spørsmål fra reporteren om alliansen hadde tenkt å fortsette kampen, og kaste regimets styrker ut av hele Idlib-provinsen, svarte A: «Ved hjelp av Allah, vil det bli forsøkt å styrte hele regimet, ikke bare i Idlib-provins, men også i resten av provinsene».

Video nr. 13 og 17 fra Muhambel

Videoene er produsert av Nusra-fronten 6. juni 2015 rett etter erobringen av Muhambel. Video nr. 13 har tittel «Jabhat al-Nusra – videorapport fra frigjøringen av landsbyen Muhambel», og A ble intervjuet om frigjøringen av byen. Video nr. 17 har tittel «Jabhat al-Nusra – Videorapport om frigjøringen av landsbyen Ain al-Hamra som ligger på veien mellom Muhambel og Frike». Opptaket er gjort på samme tid og samme sted som video nr. 13. A ble intervjuet om erobringen av Ain-al-Hamra og uttalte blant annet følgende:

Takket være Allah som har gjort det mulig for oss å samle våre rekker og føre jihad. Han, som med sin visdom valgte å utstyre oss med sverd som gjorde det mulig for oss å vinne over enhver vantro og skeptiker. [...]

Disse landsbyene her er strategisk viktig da de geografisk ligger ved hovedmotorveien som fortsetter til sahil-landsbyene (kystlandsbyene). Og jeg ønsker her å komme med en oppfordring til enhver soldat hos taghut-regimet (tyrann eller avgud-regimet), de soldater som støtter og er lojale mot Bashar og hans medhjelpere. Jeg vil herved sende dere, regimets soldater, denne meldingen og dere må prøve å forstå den grundig! Dere må vite at verken Iran og dets allierte, eller Russland, eller de samtlige stormakten i verden kan stå imot islam, eller imot de styrkene som kjemper for det som er rett. Jeg vil være en Nasih amin (en som gir råd) for dere og anbefale dere å slutte med deres støtte til tyrannregimet. Noe som kan bane vei for at dere får sluttet dere til islam – som er en plikt å gjøre – slik at dere får de samme rettighetene og pliktene som vi har. [...]

Video nr. 12 fra Al-Fuah

Videoen har tittelen «Jabhat al-Nusra – Scener fra Mujahedinenes storming av forsvars-linjene til raffhidi-landsbyen Fuah». Den er produsert av Nusra-fronten 18. september 2015, kort tid etter erobringen av landsbyen. Filmen viste A som i stående og knestående posisjon skjøt to skudd med granatgevær over en barikade/forhøyning inn mot landsbyen. Videoen ble avsluttet med en generell advarsel til «rafida» i hele verden.

Video nr. 19 og 20 fra al-Eis

Videoene er produsert 1. april 2016 av Syrian Revolution Network, under selve erobringen av landsbyen al-Eis. Video nr. 19 har følgende tittel; «Opprørernes inntog i de regime-styrte områdene i al-Eis, og et intervju med en militær leder som forklarer detaljene fra kampene». I intervjuet omtales A flere ganger som «sheik» og «feltkommandant». Han ble intervjuet om kamphandlingene og uttalte:

[...] Takk til Allah som hjalp oss å erobre åsene rundt landsbyen Al-Eis. De shia militsene/«rafidha-militsene» og leiesoldatene som støtter regimet har begynt å rømme, og vi vil ikke gi oss, vi skal ikke stoppe kampene før Levantens jord er rensset fra alle verdens tyranner/og fra alle «rafidha» i verden. [...]

Vi skal ikke gi oss før vi har rensset dette landet/jorden for de shia militsene/«rafidha militsene» og fra alle landets hærer som har kommet hit bare for å styre etter menneskelige lover.

Takk gud, en stridsvogn og en kanon kaliber 23. Mange soldater/alle de fiendtlige militsene som holdt til i disse høydene er blitt drept og resten måtte rømme.

Video nr. 20 har tittel: «Moaz al-Sah – De første øyeblikkene fra opprørernes inntog i Tell al-Eis sør i Aleppo-provinsen». Videoen viste selvmordskrigere som kjørte inn i landsbyen, etterfulgt av en soldat som ropte: «Dere kommer til å få plass i paradiset og med Allahs samtykke! Kom igjen gutter!». På veggen var det blant annet tagget «Vi har valgt å gå jihad-veien». A oppholdt seg i nærheten av kamphandlingene, snakket med soldatene, og i et av tilfellene støttet/hjalp han en av soldatene inn i en stridsvogn. Videre holdt han en trefot som det er kjent at brukes som støtte til maskingevær.

2.4.2 Beslaglagt materiale

Politiet har beslaglagt noen elektroniske gjenstander hos A, samt fremmet rettsanmodninger for blant annet innsyn i ulike Facebook (FB) kontoer. Anmodningen ble tatt til følge for en begrenset tidsperiode for én av kontoene.

Det er funnet lite materiale hos A som omhandler Syriakonflikten, men politiet har sikret noen Messengersamtaler. Den ene samtalen var mellom A og en ukjent person med FB-profil «[profil 1]», hvor A den 22. juni 2016 sendte lenke til al-Jazeera-intervjuet, jf. video nr. 3 ovenfor. I meldingen skrev A: «Al-Jazeera intervjuet meg for en tid siden. Du finner det på YouTube. Det heter «Al Jazeera-kanalens intervju med feltkommandør al-sheikh A2»». Kort tid etter sendte A lenke til video nr. 5 hvor han skrev «Jabhat al-Nusra – En tur gjennom landsbyen Nseibin etter frigjøringen [...]». Til dette svarte [profil 1]: «Måtte Gud gi Mohammeds nasjon seier». A skrev videre: «Det finnes flere slike reportasjer, men jeg husker ikke hva de het», hvorpå vedkommende svarte: «Jeg hørte på intervjuet og gjenkjente stemmen din». Det er videre sikret en samtale fra september 2017 på Messenger mellom A og en person med FB-profil «[profil 2]» – en person som antas å ha tilknytninger til Nusra-fronten. Samtalen kan fremstå som om den gjaldt fotball, men ut fra sammenhengen må det legges til grunn at den gjaldt Nusra-fronten. «[profil 2]» skrev her at han skulle hilse fra «selskapet/firmaet», hvorpå A svarte at de vil forhåpentligvis møtes igjen «og spille fotball på andre fotballbaner/stadion», samt at «alle spillerne som jeg var venn med, forsvant eller reiste ut». [profil 2] skrev at stadionen var ødelagt på grunn av løgnerne, og at Tyrkia-laget ønsket ham velkommen, samt at Turkistan begynte å gå over til «Tyrkia-banen». Videre skrev han: «Folk reiser ut til Tyrkia nå», «Er du oppdatert på at vi spilte en kamp mot Assad og tapte med 180 mål mot oss, i tillegg til 280 treff i stolpen/skadde. Vi fikk ordentlig juling». A spurte da om det var fotballkamp snart, og til dette svarte «[profil 2]»: «Turkistan-erne forlater banen og usbekerne også og mange andre grupper», samt «Kampene fant sted for noen dager siden, det var en skandale for oss, uorganisert arbeid». Til dette svarte A: «Måtte Allah hjelpe».

Dernest er det sikret en samtale fra september 2017 på Messenger mellom A og en person med FB-navnet «[profil 3]», som antas å tilknytning til islamistiske grupperinger og Nusra-fronten. I samtalen ba A om at kontakten mellom de to skulle holdes hemmelig. «[profil 3]» omtalte A som «mester», at det var splittelse og stridigheter i gruppen og at: «Vi håper at du kommer tilbake til vårt selskap/firma og hjelper oss med administreringen». Til dette svarte A: «Jeg kommer, ved Allahs hjelp, til å begynne å bevege meg når jeg er i stand til det», samt «Bror, saken trenger politiske krefter, forandringen må skje ved makt».

2.4.3 Tiltaltes forklaring

As forklaring for lagmannsretten er sentral i bevisvurderingen. A har forklart at han sonet en lengre narkotikadom i Roumieh-fengslet i Libanon før han reiste til Syria. Under soningen arbeidet han for libanesisk sikkerhetstjeneste med å samle inn informasjon om ulike grupper, blant annet personer som samarbeidet med Israel og personer som tilhørte islamistiske grupperinger.

Han reiste til Syria i januar 2014, kort tid etter at han ble prøveløslatt fra fengselet. Formålet med reisen var å følge flyktningstrømmen til Europa og søke om asyl der. Bakgrunnen var at han var siktet for nye straffbare forhold i Libanon, og at livssituasjonen hans som statsløs palestiner var blitt vanskelig etter straffedommen og soningen i Roumieh-fengselet. Han var klar over at det var borgerkrig i Syria, men hadde ikke kjennskap til Nusra-fronten, eller at organisasjonen var listeført som terrororganisasjon.

Han tok seg inn i Syria fra grensebyen Arsal ved hjelp av menneskesmuglere til Qalamun, vest i Syria. Da han kom til Qalamun, tok han kontakt med den eneste personen han kjente i Syria, B, som han ble kjent med i Roumieh-fengslet. Han reiste sammen med B til Aleppo, og begynte å jobbe på lageret til Nusra-fronten. Lageret var hovedsenter for utdeling av mat og klær til sivile, og A hadde ansvar for å dataføre/ registrere mat,

klær og ammunisjon. Han fikk arbeidet ved at B ga ham anbefaling. Han visste ikke på det tidspunktet at B var del av Nusra-fronten, eller at Nusra-fronten eide lageret han jobbet på. Dette forsto han etter omtrent sju måneder i Syria, det vil si i siste halvdel av 2014. Etter hvert begynte ISIL å gå til angrep. Dette utnyttet det syriske regimet, og frontene flyttet seg til forsteder i Idlib-provinsen. Både A, lageret og hele sentraladministrasjonen til Nusra-fronten ble med flyttelasset til Idlib.

Han giftet seg to ganger etter at han kom til Idlib, og fikk tildelt bolig gjennom Nusra-fronten. Første ekteskapet ble inngått i siste halvdel av 2014 og tok slutt fordi hun ikke kunne få barn. Familien til den første ektefellen var sentrale i Nusra-fronten, noe som ga ham en beskyttelse. I august/september 2015 giftet han seg med en kvinne som han fikk to barn med.

Da han reiste til Syria visste han at det var store syriske flyktningstrømmer til Europa, og at det var mulig å få tak i syriske dokumenter til bruk i asylsak. Men etterhvert viste det seg at det var vanskelig å komme seg ut av Syria og videre til Europa. Han trengte både kontakter og penger, noe som tok tid å skaffe. Det var videre risikofylt å forlate organisasjonen, og utreisen ble ytterligere forsinket fordi han ble skadet i et flyangrep.

Som følge av jobben på lageret, kom han i kontakt med informasjonsavdelingen til organisasjonen. Han fikk tilbud om å delta i videoer. Han bekreftet at det er han som var med på 17 av filmene, som beskrevet ovenfor. De to første videoene (video nr. 18 og 11), fikk han betaling for å delta i. De øvrige videoene fikk han ikke betaling for, men han fikk belønning fra organisasjonen. Videoene ble regissert av informasjonsavdelingen, og han visste ikke hva de skulle brukes til. Det var informasjonsavdelingen som bestemte hva han skulle si og gjøre, hvordan han skulle være kledd og at han skulle bære samband og våpen. Han fikk manus kort tid før innspillingen, lærte seg det utenat, og ble fraktet til innspillingsstedene. Videoene må anses som Nusra-frontens budskap og propaganda, og ikke hans personlige. Det måtte ofte filmes flere ganger fordi han ikke fremførte teksten ordrett slik manuset var. Han befant seg i området kun for å delta i filmene, og hadde ingen andre oppgaver.

Han var i en tvangssituasjon. Han kunne ikke velge ikke å stille opp i videoene. Det er ikke riktig at han var en militær leder/feltkommandant, selv om han omtales slik i flere av videoene. Det er trolig medieavdelingen som har pålagt andre å omtale ham slik. Organisasjonen brukte ham på denne måten fordi han hadde libanesisk arabisk dialekt, noe som ga et budskap til libanesiske Hizbollah.

Han bidro også noen ganger med tolking for Nusra-fronten. Dette var i forbindelse med at organisasjonen hadde kidnappet en journalist fra Sør-Afrika. Han visste ikke at han skulle tolke før han var i situasjonen. Oppdraget var en test av hans lojalitet.

Han deltok ikke i strid eller kamphandlinger for Nusra-fronten. Først i 2016 – etter to år – fikk han én ukes våpenopplæring til bruk i selvforsvar. Ettersom han ikke var stridende soldat for Nusra-fronten, var det ikke aktuelt med våpenopplæring tidligere. Video nr. 12, hvor han avfyrte skudd i al-Fuah, viste ikke reelle kamphandlinger. Han sverget aldri troskap til sin leder i Nusra-fronten. Det var ikke slik at alle stridende eller ledere i Nusra-fronten hadde sverget troskap til nærmeste leder.

Etter en stund fikk han lagt seg opp penger ved å stjele fra lagrene til Nusra-fronten. Samtidig samlet han informasjon om organisasjonen, som han planla å dele med fransk etterretning gjennom sin far som bodde i Frankrike. Informasjonen hadde han samlet på en minnebrikke, men denne forvant i en elv på vei fra Tyrkia til Hellas.

2.5 Vurderingen av skyldspørsmålet

Ved behandlingen av skyldspørsmålet har lagmannsretten delt seg i et flertall og et mindre-tall. **Flertallet, bestående av lagmann Tonje Vang, lagdommer Jørgen F. Brunsvig og meddommerne Odd Magne Johansen, Hogne Neteland og Ingeborg Beate Kristin Solstad**, har kommet til at A er skyldig etter tiltalens post II (terrorforbund), og at han skal dømmes for dette forholdet.

Flertallet har også kommet til at de subjektive og objektive vilkår for straff i utgangspunktet er oppfylt for tiltalens post I (deltakelse i terrororganisasjon). Den samlede lagmannsrett har likevel kommet til at straffbarhetsvilkåret om jurisdiksjon ikke er oppfylt for denne posten, slik at A må frifinnes for dette forholdet

Nedenfor redegjøres det først for flertallets vurdering av skyldspørsmålet for begge posten. Dernest redegjøres det for mindretallets vurdering av skyldspørsmålet for begge postene. Til slutt behandles den samlede lagmannsretts vurdering av spørsmålet om jurisdiksjon.

2.5.1 Saksforholdet og konklusjon – tiltalens post II

Flertallet legger følgende saksforhold til grunn som bevist ut over enhver rimelig tvil:

Tidlig i januar 2014 inngikk A en såkalt underforstått avtale med Nusra-fronten. Innholdet i avtalen var å begå, eller medvirke til at andre skulle begå, en straffbar handling i form av grov kroppsskade, drap eller sprengning som lett kan medføre tap av menneske-liv (terrorhandlinger). A inngikk avtalen med forsett – han visste hvem han inngikk slik avtale med og hva avtalen omfattet. Hensikten med avtalen var for det første at terror-handlingene skulle skape alvorlig frykt i den syriske befolkningen, særlig sjiamuslimer og minoriteter i Idlib-provinsen, men også i andre deler av Syria og utenfor Syrias lande-grenser (straffeloven § 131 annet ledd bokstav b). For det andre var hensikten å tvinge syriske myndigheter til å gjøre, tåle eller unnlate noe av vesentlig betydning for landet, nærmere bestemt tvinge syriske myndigheter til å gi fra seg makten eller gi fra seg landområder, særlig i området i og like utenfor Idlib-provinsen (straffeloven § 131 annet ledd bokstav c).

Forbundet mellom A og Nusra-fronten var gjensidig. Begge avtaleparter – A og Nusra-fronten – hadde slik terrorhensikt fra det tidspunktet A begynte å jobbe for Nusra-fronten i januar 2014. Flertallet trenger ikke ta stilling til hva A konkret visste om Nusra-fronten før han reiste til Syria, og hva som var formålet med å reise til Syria. Flertallet har lagt til grunn han visste hvem han begynte å jobbe for og inngikk terrorforbund med i alle fall fra det tidspunktet han reiste til Aleppo og tok imot arbeid på lageret.

Avtalen ble inngått – og fornyet eller bekreftet gjentatte ganger – av begge parter ved deres handlemåte (konkludent atferd) gjennom hele As opphold i Syria. Varigheten av forbundet hører under straffutmålingen, men for sammenhengens skyld bemerkes det her at forbundet varte i om lag tre år, frem til A forlot Syria og reiste til Norge i begynnelsen av 2017.

Den underforståtte avtalen var alvorlig ment og reell. Avtalen og partenes terrorhensikt er kommet til uttrykk gjennom den kontakten som var etablert mellom partene, og gjennom ulike handlinger fra begge sider som er nærmere beskrevet nedenfor under hovedpunktene i bevisvurderingen.

Målene og midlene eller andre detaljer rundt gjennomføring av terrorhandlingene, var ikke nødvendigvis endelig fastsatt ved avtaleinngåelsen. Men dette kreves heller ikke for å rammes av bestemmelsen. Den nærmere planen for hvordan terrorhandlingene skulle utføres, ble fastlagt underveis. A var innforstått med en klar overordnet strategi og handlingsplan for målene og midlene i avtalen, og som langt på vei er beskrevet i det sikrede videomaterialet. Dette innebar at Nusra-fronten i samarbeid med andre allierte skulle tvinge syriske myndigheter ut av hele Idlib-provinsen, erobre provinsen ved å ta over stadig nye områder, og skape frykt i særlige den sjiamuslimske befolkningen og hos minoriteter. Videre innebar handlingsplanen at erobringene gjennomgående skulle skje ved bruk av selvmordsangrep, etterfulgt av selvmordskrigere og til slutt stormtropper, noe som medførte tap av menneskeliv og store sivile lidelser. A bidro blant annet ved å motivere soldatene (holde tale) umiddelbart før de skulle gjennomføre slike oppdrag.

Ettersom det er selve inngåelsen av terrorforbund som er straffbar, foreligger det en fullbyrdet straffbar handling selv om A senere kan ha angret på at han inngikk forbund med Nusra-fronten, og at det da var problematisk å komme ut av avtalen.

A har ikke vært i noen nødretts – eller nødvergesituasjon. Han har gjennom hele perioden lojalt sluttet opp om Nusra-frontens aktiviteter ved å delta i videoer som fremmet organisasjonens ideologi og aktiviteter, ved å utføre arbeidet på lageret, og bidra med tolketjenester. Han hadde flere handlingsalternativer. Han kunne flyktet fra Syria straks han kom i kontakt med organisasjonen, eller på et senere tidspunkt for å begrense omfanget av de straffbare handlingene han allerede hadde begått. Han hadde en sentral posisjon, ressurser og kunnskaper til å gjennomføre en slik flukt. I stedet tok han et valg om å etablere et liv i Syria, gifte seg to ganger, få barn og gjentatte ganger utføre ulike type oppgaver under Nusra-frontens kommando. Han har også gjennom etterfølgende handlinger opprettholdt en form for støtte til organisasjonen.

Det foreligger ingen unnskyldelig rettsvillfarelse som kan frita A for straff, jf. straffeloven 2005 § 26 og straffeloven 1902 § 57. A var i alle fall fra det tidspunktet han ankom Aleppo sammen med B kjent med Nusra-frontens ideol gi og aktiviteter, herunder hvordan angrep mot landsbyer mv. ble gjennomført.

2.5.2 Hovedpunktene i bevisvurderingen – tiltalens post II

Flertallet legger As forklaring til grunn på flere sentrale punkter. Men når det gjelder inngåelsen av forbundet og de subjektive forhold, mener flertallet – når alle bevisene ses i sammenheng – at A forsøker å begrense sin rolle og subjektive skyld. Det er en rekke omstendigheter rundt partenes kontakt og handlinger som underbygger en underforstått avtale om terrorforbund og terrorhensikt. As forklaring står her i motstrid til de øvrige bevis i saken. Nedenfor følger en gjennomgang av hovedpunktene i flertallets bevisvurdering.

Flertallet legger vekt på at A hadde en sentral og fremtredende rolle i organisasjonen, og hadde med dette god kunnskap om Nusra-frontens aktiviteter. Han ble raskt fanget opp som en person med mange ressurser som organisasjonen kunne nyttiggjøre. Det vises til at han ble fremstilt og oppfattet som leder i flere av videoene. Dette er særlig kommet til uttrykk i video nr. 11 fra Camp Qaramid hvor A ble titulert som leder/kommandant, og filmen hadde skjermtekst: «Intervju med en av militær-lederne [...]». Det vises også til video nr. 1 hvor A holdt tale for en samling soldater før angrepet på Ariha, og at eksterne aktører (al-Jazeera og Syrian Revolution Network) omtalte ham som «sheik» og «feltkommandant» under intervjuene (video nr. 3 og 19). I tillegg ble han i samtale på Messenger omtalt som «mester» av «[profil 3]», en person som sannsynligvis deltok i Nusra-fronten sammen med A.

Flertallet bemerker at også As opptreden da han kom til Aleppo, hans spesielle bakgrunn og kunnskapsnivå, er forhold som etter en samlet bedømmelse underbygger den underforståtte avtalen og partenes terrorhensikt. Flertallet utelukker As forklaring om at det tok omtrent sju måneder før han skjønnte hvem han jobbet for og hvilke aktiviteter Nusra-fronten drev med. Det vises til at A oppsøkte B, en sentral person i Nusra-fronten, som han kjente fra Roumieh-fengslet, straks han kom til Syria. Han reiste sammen med B til Aleppo, og benyttet seg av ham og hans kontaktnett for å skaffe seg arbeid på sentrallageret til Nusra-fronten. Han mottok lønn for arbeidet, og lageret var markert med Nusra-frontens flagg (svart flagg med trosbekjennelsen i hvit skrift). Det vises også til at borgerkrigen i Syria var dekket i alle medier, at A hadde et høyt utdannelses- og kunnskapsnivå, og den spesielle bakgrunnen han hadde fra Roumieh-fengslet – et fengsel som er kjent for å ha mange innsatte med radikal islamistisk bakgrunn, og hvor A også utførte oppdrag med å samle informasjon om ekstreme islamister.

Flertallet har lagt betydelig vekt på As uttalelser og opptreden på de sikrede videoene. Den underforståtte avtalen og partenes terrorhensikt kommer særlig til uttrykk her. A har gjennom en rekke videoer uttrykt støtte til Nusra-frontens handlinger. Han har gjennomgående vist personlig og oppriktig støtte til organisasjonens ideologi om å opprette en islamsk stat i Syria og til krigføring i og utenfor Idlib-provinsen. Dette har han blant annet gjort ved å omtale de ulike slagene og fortelle om hvordan Nusra-fronten gikk frem for å erobre byene og å gå seirende ut av kamphandlinger som resulterte i drap, henrettelser, flyktningstrømmer og store sivile lidelser. Formålet med videoene har vært å spre propaganda om Nusra-fronten, blant annet for å styrke soldatenes kampvilje og spre frykt blant motstanderne.

A har videre uttrykt støtte til og forherliget bruk av vold og selvmordsaksjoner. Det vises til video nr. 18 hvor A erklærte støtte til selvmordskrigere kort tid etter erobringen av Idlib by, og til video nr. 20 hvor han hjalp en av selvmordskrigerne inn i stridsvognen rett før angrepet skulle skje, og hvor det på veggen var tagget «Vi har valgt å gå jihad-veien». Videre vises det til video nr. 1 og 2, som ble produsert rett før og etter angrepet på Ariha, et angrep som resulterte i at minst 31 soldater fra regimestyrkene ble drept og 36 barn ble skadet, hvorav fire mistet livet. Før angrepet holdt A en oppildnende tale for å styrke kampmoralen til soldatene, og etterpå takket han Allah for muligheten til å være med i «al-Tawhid wal-Jihad» (jihad og samle seg rundt Allah). Han var videre tilstede og sto bak lederen, når en tropp soldater kort tid før angrepet sang en hyllest til både selvmordsbombere, selvmordskrigere og stormtropper.

A har videre uttrykt støtte til organisasjonens fiendebilde mot det syriske regimet og andre sekulære statsstyrer og mot sjiamuslimer, hvor sjiamuslimer gjennomgående er omtalt nedsettende som «rafida». Det vises til video nr. 5 hvor A advarte om at «alle typer sekulær statsstyring og alle «rafida-styrer» vil bli fjernet fra denne hellige jorden». Videre vises det til video nr. 14 hvor A ga beskjed til «rafida'ene» om at «vi kommer, ved hjelp av Allah, til å oppsøke dem i Iran, i Libanon og Irak. Og det er ingen andre som kan gå seirende ut av dette enn de som er troens folk». Videre vises det til video nr. 3, hvor A intervjues av nyhetsbyrået al-Jazeera og uttalte at ved hjelp av Allah vil det bli forsøkt «å styrte hele regimet, ikke bare i Idlib-provins, men også i resten av

provinsene». Det vises også til video nr. 17, hvor A uttalte følgende om erobringen av Ain-al-Hamra landsbyen:

Og jeg ønsker her å komme med en oppfordring til enhver soldat hos taghut-regimet (avgud-regimet), de soldater som støtter og er lojale mot Bashar og hans medhjelpere. Jeg vil sende dere, regimets soldater denne meldingen og dere må prøve å forstå den grundig. Dere må vite at verken Iran og dets allierte, eller Russland, eller de samtlige stormakter kan stå imot islam, eller imot de styrkene som kjemper for det som er rett.

Endelig vises det til video nr. 19, som er produsert under erobringen av al-Eis, hvor A uttalte at «vi skal ikke stoppe kampene før Levantens jord er rensset fra alle verdens tyranner/og fra alle «rafidha» i verden. [...] Vi skal ikke gis oss før de har rensset dette landet/jorden for de sjiamilitsene/rafidha militsene og fra alle landets hærer som har kommet hit bare for å styre etter menneskelige lover».

Flertallet utelukker As forklaring om at han ikke visste at videoene skulle brukes av Nusra-organisasjonen som propaganda. Flertallet viser til at As har hatt en viktig og fremtredende posisjon i organisasjonen, og har blitt fremstilt og oppfattet som en leder. Dette sammenholdt med hans arbeid på sentrallageret og i informasjonsavdelingen, gjorde at han kom i kontakt med en rekke personer og fikk god oversikt over organisasjonens virksomhet og aktiviteter. Han fikk også god kunnskap om mediedivisjonens produksjon av propagandavideoer og hvordan disse ble brukt for å spre organisasjonens budskap og ideologi.

Flertallet utelukker videre forklaringen om at han ble tvunget til å delta i innspillingene og til å si det han sa. Flertallet tviler ikke på at situasjonen samlet sett – når man først har inngått i et forbund med organisasjonen – etter omstendighetene kan oppleves vanskelig. De problemene som A har forklart ville oppstå dersom han motsatte seg handlingene, kan likevel ikke anses som en nødretts- eller nødvergesituasjon i rettslig forstand. Flertallet bemerker her at han i stedet for å prøve å komme seg ut av situasjonen og forlate Syria, valgte å etablere seg med ektefelle to ganger og få to barn.

Flertallet legger også en viss vekt på As uttalelser på Messenger etter at han kom til Norge, hvor han blant annet sendte lenker til to av videoene han hadde deltatt i. Samtalen han hadde med «[profil 2]» må forstås slik at den knyttet seg til Nusra-frontens kamphandlinger under samarbeidet med «HTS-alliansen», mens han i samtalen med «[profil 3]» åpnet opp for at han skulle tilbake til Syria og Nusra-fronten. Slik lagmannsretten ser det, tilsier ikke ovennevnte samtaler at A på noen måte tok avstand fra sine handlinger i videoene eller at han hadde vært i en reell tvangssituasjon. Tvert imot underbygger samtalene at forbundet om terrorhandlinger var en realitet.

Etter en samlet vurdering av bevisene er flertallet kommet til at A har inngått et forbund med Nusra-fronten om å begå eller medvirke til å begå terrorhandlinger, og at forbundet ble inngått forsettlig og med terrorhensikt.

Det foreligger etter dette ikke noen straffrihetsgrunn, jf. pkt. 2.2 ovenfor.

Da A har hatt terrorhensikt i hele tiltaleperioden, fører ikke straffeloven av 2005 § 133 til noe gunstigere resultat for tiltalte. Straffeloven av 1902 § 147 a fjerde ledd skal derfor anvendes for handlinger begått før 1. oktober 2015, jf. straffeloven 2005 § 3 første ledd og pkt. 2.2 ovenfor.

2.5.3 Hovedpunktene i bevisvurderingen – skyldspørsmålet for tiltalens post I

Flertallet er ikke i tvil om at Nusra-fronten må anses å være en terrororganisasjon som gjentatte ganger – og gjennom hele perioden A oppholdt seg i Syria – har tatt skritt og demonstrert sin vilje til å realisere sitt formål med ulovlige midler.

Flertallet bemerker at Nusra-fronten ble listeført som terrororganisasjon av USA i desember 2012, av FN i mai 2013 og av EU i juni 2013, og at også Høyesterett i 2018 la til grunn at Nusra-fronten måtte anses som en terrororganisasjon (HR-2018-1650-A). Det ble her vist til at Nusra-fronten, i likhet med ISIL, var representanter for ekstrem islamisme (salafi-jihadisme), at de kjempet for islamsk stat (kalifat) styrt etter tradisjonell islamsk lov (sharia), at gruppen fremmet og forherliget vold og fremhevet martyrdøden som et religiøst ideal. Videre ble det trukket frem at organisasjonen har et sterkt fiendebilde mot sekulære regimer, og den vestlige verden generelt, men også mot moderate sunnimuslimer, sjia-muslimer, samt andre etniske grupper som for eksempel kurdere.

De momenter som ble trukket frem av Høyesterett er dekkende også for bevisbildet i lagmannsretten. Det vises til redegjørelsen ovenfor om Nusra-frontens historiske tilknytningen til al-Qaida (pkt. 1.2.3), om Nusra-frontens aktiviteter og ideologi (pkt. 1.2.4), og om Nusra-frontens ledelse av Jaish al-Fatah alliansen og «Battle of Victory-offensiven» (pkt. 1.2.5). Det vises her til de betydelige sivile lidelsene som Nusra-fronten har forårsaket, både gjennom ledelsen av Jaish al-Fatah alliansen, men også gjennom andre kamphandlinger og forfølgelse av minoriteter (pkt. 1.2.6). Bevisvurderingen bygger i stor grad på fremstillingen til rettsoppnevnt sakkyndig Tønnessen og vitnet N01, samt FN-rapporter hvor det er redegjort for de sivile lidelser som Nusra-fronten har forårsaket, både gjennom kamphandlinger og forfølgelse av minoriteter. Videre viser flertallet til uttalelsene i en rekke propagandavideoer fra både A og andre representanter fra Nusra-fronten. Budskapet illustrerer et sterkt fiendebilde mot særlig sjiamuslimere og sekulære regimer, og hvor martyrdøden og vold gjennomgående fremheves som ideal.

Flertallet har vurdert de momenter som er pekt på av vitnet Gule, blant annet om de forhold som gjør at Nusra-fronten skiller seg fra ISIL. Etter en samlet vurdering leder ikke dette til en annen konklusjon.

Flertallet bemerker videre at organisasjonen har en klar struktur og medlemsmasse, og anses utpreget aksjonsorientert, selv om den har også høstet oppslutning gjennom noe samfunnsnyttig arbeid og ved å fremstå som en frigjøringsbevegelse. Den vesentligste delen av organisasjonens virksomhet var i tiltaleperioden å drive krigføring ved bruk av terrorhandlinger.

A har deltatt i Nusra-fronten fra begynnelsen av 2014, fra det tidspunktet han reiste til Aleppo og begynte å jobbe på lageret til Nusra-fronten og frem til han forlot Syria i begynnelsen av 2017. Han har tatt del i virksomheten til Nusra-fronten og bidratt aktivt for å opprettholde organisasjonen på flere måter. Han lot seg innrulle i organisasjonen og satte seg under organisasjonens kommando. Han jobbet på organisasjonens sentrallager og hadde ansvar for dataregistrering av mat, klær og ammunisjon. Han utførte tolkeoppdrag i forbindelse med organisasjonens gisseltaking av en journalist fra Sør-Afrika. Han bar våpen, mottok våpentrening, var til stede under kamphandlinger og deltok også aktivt under minst én av kamphandlingene. Han bidro videre med å formidle organisasjonens budskap og propaganda i en rekke videoer, og har gjennom videoene vist personlig og oppriktig støtte til Nusra-frontens handlinger.

Flere av ovennevnte bidrag må anses som kvalifiserte, dette gjelder særlig tilstedeværelse og deltakelse under kamphandlinger og å formidle organisasjonens budskap og propaganda gjennom videoer. En samlet vurdering av As bidrag til Nusra-fronten gjør at han utvilsomt må anses som en deltaker i organisasjonen.

Flertallet legger til grunn at A hadde en viktig funksjon i organisasjonen. Han ble fremstilt og oppfattet som leder og feltkommandant, noe som gjorde at budskapet han formidlet i filmene fikk større slagkraft.

A har opptrådt forsettlig. Han var klar over sine faktiske handlinger, og hadde utvilsomt forsett med hensyn til å delta. Fra tidspunktet han strafferettslig må anses å ha deltatt i organisasjonen, begynnelsen av 2014, var han klar over Nusra-frontens ideologi og de aktiviteter som gjør at organisasjonen anses som en terrororganisasjon. Flertallet bemerker at det ikke er krav om at A visste at stater og internasjonale organisasjoner hadde listeført Nusra-fronten som terrororganisasjon, eller hva som er de rettslige kriteriene for dette. Det er tilstrekkelig at han – som her – har hatt kunnskap om tilstrekkelig antall faktiske kjennetegn ved organisasjonen som gjør den til en terror-organisasjon som har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler. Han kan ikke sies å ha vært i unnskyldelig rettsvillfarelse.

Når det gjelder den øvrige bevisbedømmelsen knyttet til As aktiviteter og subjektiv skyld, vises det til fremstillingen ovenfor under behandlingen av terrorforbund.

Rettslig sett får det, som nevnt, ikke avgjørende betydning at Assad-regimet har blitt sterkt kritisert for måten regimet har slått ned på opprøret i forbindelse med «den arabiske våren» og den påfølgende borgerkrigen, og at regimet utvilsomt har påført sivilbefolkningen store lidelser. Nusra-fronten har ikke på noe tidspunkt oppfylt kravene som stilles for at en væpnet opprørsgruppe skal falle inn under tilleggsprotokoll II til Genevekonvensjonen om beskyttelse av krigens ofre, jf. pkt. 2.2 ovenfor. Krigføringen med bruk av selvmordsbombere, beskyttning av landsbyer mv. er for øvrig heller ikke i tråd med humanitærretten. En sentral del av gruppens krigføring har vært å begå terrorhandlinger som har medført store lidelser.

Det foreligger etter dette ikke noen straffrihetsgrunn, jf. herunder også pkt. 2.2 og drøftelsen av de tilsvarende problemstillingene under behandlingen av tiltalens post II i pkt. 2.5.1 og 2.5.2 ovenfor.

Etter en samlet vurdering av bevisene er flertallet kommet til at Nusra-fronten må anses som terrororganisasjon som har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler. A har deltatt i Nusra-fronten og handlet forsettlig.

Straffeloven 1902 § 147 d, som gjaldt frem til 15. oktober 2015, har samme ordlyd og må forstås på samme måte som straffeloven 2005 § 136 a. Lovforarbeidene til de to lov-bestemmelsene er felles. Da anvendelse av den nye loven ikke vil føre til gunstigere resultat for siktede, anvendes 1902-loven på handlinger begått i perioden frem til 15. oktober 2015, jf. straffeloven 2005 § 3 første ledd.

2.6 Mindretallets votum

Mindretallet, bestående av meddommerne Mia Jonette Finckenhagen og Arne Hermann Vevle har kommet til at det ikke er bevist ut over enhver rimelig tvil at Nusra-fronten kan anses som en terrororganisasjon som har tatt skritt og demonstrert sin vilje til å realisere sitt formål med ulovlige midler. Det vises til at det mangler internasjonal konsensus om definisjonen av hva som skal anses som terrorisme, og det er ikke tilstrekkelige holdepunkter for at Nusra-fronten faktisk har begått terrorhandlinger i Syria. Det vises til forklaringen til vitnet Gule når det gjelder blant annet regimets brutalitet og overgrep mot sivilbefolkningen.

Uansett er ikke de subjektive kravene til skyld oppfylt for hverken straffebestemmelsen om terrorforbund eller deltakelse i terrororganisasjon. A har ansett seg som en del av motstandskampen mot et regime som selv har gjort seg skyld i omfattende brudd på menneskerettighetene og brutale overgrep mot sivilbefolkningen. Det sikrede video-materialet viser at det først og fremst er motstandsarbeidet A har vært opptatt av, og ikke å ramme sivilbefolkningen og minoriteter. Det er ikke bevist ut over enhver rimelig tvil at det foreligger terrorhensikt fra begge partene, og kravene til forsett er ikke oppfylt.

Det kan ikke utelukkes at As handlinger kun har vært motivert av å hjelpe en befolkning som har vært utsatt for undertrykkelse og overgrep fra regimet. Mindretallet bemerker videre at As uttalelser på de aktuelle videoene kan fremstå som fremføring av et manus, og at budskapet ikke er hans eget, men Nusra-frontens budskap.

Etter en samlet vurdering av bevisene har mindretallet kommet til at de subjektive og objektive vilkår for straff ikke er oppfylt for hverken tiltalens post I eller II.

2.7 Kan norsk straffelovgivning anvendes på de aktuelle handlingene foretatt i Syria?

En sentral anførsel fra forsvarer er at norsk straffelovgivning ikke kan anvendes på de aktuelle handlingene som er foretatt i Syria. I den videre drøftelsen behandles dette spørsmålet av **den samlede lagmannsretten**.

2.7.1 Stedlig virkeområde for norsk straffelovgivning

Tiltalebeslutningen gjelder handlinger begått i Syria av en statsløs palestiner fra Libanon. Det hører under skyldspørsmålet å avgjøre om norsk straffelovgivning kan anvendes på handlinger begått i utlandet, jf. Rt-2010-1271 avsnitt 10 og Ot.prp.nr.90 (2003–2004) side 175.

Hovedregelen er at norsk straffelovgivning rammer handlinger foretatt i Norge (territorial-prinsippet), jf. straffeloven (2005) § 4. Videre rammer norsk straffelovgivning enkelte typer straffbare handlinger foretatt i utlandet av norske statsborger eller person med bosted i Norge på handlingstidspunktet, jf. § 5 første ledd der det heter:

Utenfor virkeområdet etter § 4 gjelder straffelovgivningen for handlinger foretatt

- a) av en norsk statsborger,
- b) av en person med bosted i Norge, eller
- c) på vegne av et foretak registrert i Norge, når handlingene:
 1. er straffbare også etter loven i landet der de er foretatt,
 2. anses som krigsforbrytelse, folkemord eller forbrytelse mot menneskeheten,
 3. anses som brudd på krigens folkerett,

4. anses som barneekteskap eller tvangsekteskap,
5. anses som kjønnslemlestelse,
6. er rettet mot den norske stat eller norsk statsmyndighet, eller rammes av §§ 120 a eller 127 jf. 120 a,
7. er foretatt utenfor området for noen stats høyhetsrett og kan straffens med fengsel,
8. anses som omsorgsunndragelse,
9. rammes av §§ 257, 291-296, 299-306 eller §§ 309-316,
10. anses som terror- eller terrorrelatert handling etter straffeloven kapittel 18, eller rammes av §§ 145 eller 146, eller
11. anses som oppfordring til en straffbar handling etter straffeloven § 183 eller innebærer fremsettelse av en hatefull ytring etter straffeloven § 185.

Straffeloven § 5 tredje ledd utvider den geografiske rekkevidden av straffelovgivningen ytterligere. Det heter her:

Første ledd nr. 1, 2, 3, 6, 7, 8, 10 med unntak av § 145, og 11 gjelder tilsvarende for handlinger foretatt av andre personer enn dem som omfattes av første og annet ledd, når personen oppholder seg i Norge, og handlingen har en lengstestråff på fengsel i mer enn 1 år.

Etter denne bestemmelsen rammes enkelte alvorlige lovbrudd foretatt i utlandet av norsk straffelovgivning selv om lovbrøyteren på gjerningstiden verken var norsk statsborger eller bosatt i Norge, og heller ikke senere er blitt det (jf. § 5 andre ledd), og selv om handlingen ikke direkte krenker norske borgere eller den norske stats interesser (landets territorielle eller politiske integritet). Et slikt utvidet virkeområde for nasjonal straffelovgivning blir ofte kalt universaljurisdiksjon (universalprinsippet).

Henvisningen i § 5 tredje ledd til første ledd nr. 10 innebærer at også terror- eller terrorrelatert handling etter straffeloven kapittel 18, herunder § 133 om terrorforbund (post II i tiltalebeslutningen) og § 136 a om deltakelse i terrororganisasjon (post I), i utgangspunktet rammes av norsk straffelovgivning selv om handlingen er foretatt av utlending i utlandet.

Straffeloven § 5 tredje ledd innebærer et saklig begrenset universalprinsipp. Bestemmelsen gjelder et fåtall former for lovbrudd og rammer bare personer som oppholder seg i Norge.

Universalprinsippet skal ivareta verdenssamfunnets grunnleggende fellesinteresser, jf. blant annet Jo Stigen: Universaljurisdiksjon – en kritisk analyse i Tfr 2009 side 3. Prinsippet ble utviklet med bakgrunn i at enkeltmennesker og folkegrupper trenger beskyttelse mot grove og systematiske overgrep. Nürnbergprosessen mot tyske sivile og militære ledere etter andre verdenskrig illustrerte behovet for mulighet til slik strafforfølging. Slike alvorlig lovbrudd truer også internasjonal fred og sikkerhet.

Universalprinsippet gjør det mulig å strafforfølge alvorlige brudd på folkeretten selv om staten der handlingen ble foretatt og lovbrøyterens hjemstat skulle svikte. Universal-prinsippet kan samtidig bidra til å hindre nye tilsvarende lovbrudd i fremtiden.

På bakgrunn av en anførsel fra forsvarer, knytter lagmannsretten en ytterligere merknad til prinsippet om dobbel straffbarhet. Bestemmelsen i straffeloven § 5 første ledd nr. 1 innebærer at straffbarhet i Norge normalt krever at handling som er begått i utlandet, også er straffbar i landet den ble foretatt. Straffeloven § 5 første ledd nr. 10 gjør unntak fra denne hovedregelen om dobbel straffbarhet. Begrensningen i § 5 femte ledd om at straffen ikke kan overstige høyeste lovbestemte straff for tilsvarende handling i det landet der den er foretatt, endrer ikke dette, jf. Ot.prp.nr.90 (2003–2004) side 403.

Tiltalte er ikke norsk statsborger og har ikke vært bosatt i Norge. Spørsmålet blir etter dette om vilkårene i straffeloven § 5 tredje ledd er oppfylt i saken her.

Etter straffeloven § 5 tredje ledd er det et vilkår at tiltalte «oppholder seg i Norge». Avgjørende er om siktede oppholder seg i Norge på det tidspunktet strafforfølging blir innledet her, jf. Ot.prp.nr.90 (2003–2004) side 404. Dette vilkåret omfatter også helt kortvarige opphold i forbindelse med ferie, forretningsreise eller søknad om asyl, jf. Matningsdal: Straffeloven 2005, Juridika (elektronisk utgave) pkt. 6 til § 5 med videre henvisning til Rt-2010-1271 avsnitt 17. Tiltalte kom til Norge i mars 2017 og var her i landet frem til han ble pågrepet 28.

september samme år, kort tid etter at etterforskningen mot ham tok til. Straffeloven (2005) §§ 133 og 136 a har begge lengstestraff på fengsel i mer enn ett år.

Vilkårene etter straffeloven (2005) § 5 tredje ledd for å anvende norsk straffelovgivning på handling begått av utlending i utlandet, er etter dette i utgangspunktet oppfylt.

Rettstilstanden var her den samme i hele tiltaleperioden. Lagmannsretten viser til straffeloven 1902 § 12 fjerde ledd bokstav a, som viser til de tilsvarende straffe-bestemmelsene i straffeloven 1902 §§ 147 a og 147 d.

2.7.2 Generelt om begrensninger av stedlig virkeområde for norsk straffelovgivning etter folkeretten.

Det fremgår av straffeloven (2005) § 2 at straffelovgivningen gjelder med de begrensninger som følger av overenskomster med fremmede stater eller av folkeretten for øvrig. Reglene i straffeloven § 5 om stedlig virkeområde for norsk straffelovgivning må tolkes i lys av folkerettens regler om statenes suverenitet. Utgangspunktet er at den enkelte stat har enerett til å utøve ikke bare tvangsmakt, men også lovgivende og dømmende myndighet over sitt territorium. Dette er et utslag av suverenitetsprinsippet, som innebærer at stater er suverene og ikke underkastet noen annen vilje enn sin egen, jf. Ruud og Ulfstein: Innføring i folkerett (2018) side 21.

Det synes i dag å være en utbredt oppfatning at inngrep i en stats suverenitet krever positiv hjemmel i folkeretten, jf. blant annet Christopher Staker i Evans: International law (5. utg.) side 294, Baumann og Stigen: Internasjonal strafferett (2018) side 211 og Stigen: Universaljurisdiksjon – en kritisk analyse i TfR 2009 side 5 flg. med videre henvisninger. Lagmannsretten legger etter dette til grunn at Norge ikke kan anvende norsk straffe-lovgivning på handlinger foretatt i et annet land eller strafforfølge slike handlinger etter universalprinsippet, jf. pkt. 2.7.1 ovenfor, med mindre dette har klar hjemmel i folkeretten.

Spørsmålet blir dermed om det foreligger rettsgrunnlag i folkeretten for å anvende norsk straffelovgivning i saken her.

De sentrale rettskildene i folkeretten er beskrevet i Statuttene for Den internasjonale domstol (ICJ) artikkel 38 (1) bokstavene a) – d). Den viktigste rettskilden er internasjonale traktater og konvensjoner (avtaler) som de aktuelle landene har sluttet seg til (a). Slike avtalefestede regler suppleres av internasjonal (folkerettslig) sedvanerett (b). Dette er utbredt statspraksis som er fulgt fordi statene oppfatter den som rettslig bindende. For å etablere generelle sedvanerettsregler må praksisen følges av et betydelig antall stater. Et ytterligere supplerende rettsgrunnlag er alminnelige rettsprinsipper (c); dvs. prinsipper som er utbredt i de ulike lands nasjonale rett og egnet til å overføre til folkeretten, jf. nærmere Ruud og Ulfstein: Innføring i folkerett (2018) side 71 flg. Slike rettsgrunnlag må tolkes blant annet i lys av rettspraksis – særlig fra internasjonale domstoler – og folkerettslitteratur (d).

Rettskildene i internasjonal strafferett fremgår også av Romavedtektene for Den internasjonale straffedomstol (ICC) artikkel 21 (1), som i stor utstrekning er en kodifisering av gjeldende rett, jf. Baumann og Stigen: Internasjonal strafferett side 39.

Enkelte konvensjoner inneholder bestemmelser om universaljurisdiksjon. Statene som har sluttet seg til konvensjonene (kontraktstatene), er dermed forpliktet til å akseptere at andre stater reiser sak om brudd på konvensjonen etter prinsippet om universaljurisdiksjon. Dette gjelder blant annet for grove brudd på Genevekonvensjonene av 1949 til beskyttelse av sivile og krigsfanger i internasjonale konflikter.

I tillegg gir en rekke saklig eller geografisk avgrensede konvensjoner kontraktstatene rett, og til dels også plikt, til å gi straffelovgivning mot og strafforfølge forbrytelser foretatt av utlending i utlandet også om handlingen ikke direkte krenker statens egne interesser. Et eksempel er FNs torturkonvensjonen av 1984. Det foreligger derimot ikke brede internasjonale traktater eller konvensjoner som gir universaljurisdiksjon for terror-handlinger i saken her.

Universaljurisdiksjon kan også følge av folkerettslig sedvanerett. Etablert praksis om universaljurisdiksjon for eksempel ved grove krigsforbrytelser, ville gjelde også for en stat som eventuelt ikke har sluttet seg til Genevekonvensjonene av 1949.

Folkeretten utvikler seg over tid. Det er imidlertid fortsatt den dominerende oppfatning blant stater og i internasjonale folkerettsmiljøer at folkerettslig sedvanerett ikke etablerer universaljurisdiksjon for

terrorhandlinger – med mindre terrorhandlingen etter sin art også faller inn under reglene om krigsforbrytelse, jf. nærmere Husabø m.fl.: Frihet, forbrytelse og straff (2019) side 96.

2.7.3 Kan resolusjoner fra Sikkerhetsrådet i FN gi hjemmel for inngrep i en stats suverenitet?

Det foreligger ikke konvensjon eller internasjonal sedvanerett som klart regulerer spørsmålet om stater kan gi generelle straffebestemmelser rettet mot terrorhandlinger begått av utlending i utlandet. Stater kan imidlertid gjennom avtale tildele internasjonale organisasjoner myndighet til å treffe rettslig bindende vedtak ved flertallsavgjørelser. Denne avgivelsen av myndighet kan ses som en undergruppe av konvensjonsbaserte regler.

Medlemsstatene i FN har påtatt seg å godta og sette i verk vedtak som blir truffet av Sikkerhetsrådet i medhold av FN-pakten, jf. artikkel 25.

FN-pakten kapittel VII gir Sikkerhetsrådet myndighet til både å treffe forebyggende tiltak og beslutte bruk av tvangsmakt ved trusler mot freden, fredsbrudd eller angrepshandlinger. Sikkerhetsrådet er dermed gitt myndighet til å treffe vedtak («decisions») som er bindende for medlemsstatene. Slike vedtak kan etter omstendighetene ha karakter av internasjonal lovgivning, jf. nærmere Roberts og Sivakumaran: *The theory and reality of the sources of international law* i Evans: *International law* (5. utg) side 101, Ruud og Ulfstein: *Innføring i folkerett* (2018) side 224 flg., Baumann og Stigen: *Internasjonal strafferett* (2018) side 43 og Husabø m.fl.: *Frihet, forbrytelse og straff* (2019) side 95.

Etter terrorangrepene mot USA 11. september 2001 vedtok FNs sikkerhetsråd flere resolusjoner med formål å bekjempe terror. Resolusjon 1373 av 28. september 2001 inneholder innledningsvis blant annet en bekreftelse av behovet for, i samsvar med FN-pakten, med alle midler å bekjempe enhver trussel mot internasjonal fred og sikkerhet som skyldes terrorhandlinger.

Resolusjon 1373 gir i begrenset grad anvisninger med hensyn til hvilke handlinger som skal være straffbare i statenes lovgivning, eller hvordan statenes plikter til å bekjempe terror skal gjennomføres. Spørsmålet må avgjøres ved tolkning av de aktuelle bestemmelsene i resolusjonen. Lagmannsretten legger til grunn at tolkning av bestemmelser i en resolusjon fra Sikkerhetsrådet som har karakter av internasjonal lovgivning, må skje med utgangspunkt i tilsvarende prinsipper som ved tolkning av traktater, jf. Wien-konvensjonen 23. mai 1969 om traktat-retten, herunder artikkel 31 første ledd, jf. tilsvarende Husabø og Bruce: *Fighting Terrorism through Multilevel Criminal Legislation* (2009) side 17.

Det fremgår av artikkel 31 i Wien-konvensjonen at tolkning skal ta utgangspunkt i en naturlig språklig forståelse av ordlyden i den relevante bestemmelsen, sammenhengen i bestemmelsen samt bestemmelsens gjenstand og formål. Formålet er imidlertid ikke noe selvstendig tolkningsmoment. Det kan også tas hensyn til etterfølgende avtaler mellom partene om tolkningen og etterfølgende statspraksis under traktaten, jf. artikkel 31 andre ledd.

Resolusjon 1373 ble vedtatt bare et par uker etter terroraksjonene som rammet USA 11. september 2001. Forpliktelsene er imidlertid gjentatt og noe presisert i flere etterfølgende resolusjoner. Senere resolusjoner fra Sikkerhetsrådet som pålegger statene plikter når det gjelder bekjempelse av terror, kan dermed også ha betydning for hvilke rammer som folkeretten eventuelt oppstiller for det stedlige virkeområdet for nasjonal straffelovgivning. Både folkeretten og norsk strafferett oppstiller dermed et krav om at straffansvar krever klar hjemmel i lovbestemmelse, jf. for norsk rett blant annet HR-2016-1458-A avsnitt 8. Statene har ikke ved resolusjonen avgitt suverenitet ut over det som følger av resolusjons-teksten. Kravet om klar hjemmel sikrer samtidig forutberegnelighet med hensyn til rekkevidden av nasjonal lovgivning.

Avgjørelsen av om nasjonal lovgivning er innenfor rammene av pålegg gitt i resolusjon fra Sikkerhetsrådet, må etter lagmannsrettens oppfatning foretas med utgangspunkt i en objektiv tolkning av ordlyden i handlingsnormen beskrevet henholdsvis i resolusjons-teksten og i de delene av den norske lovbestemmelsen som tiltalebeslutningen gjelder.

2.7.4 Gir resolusjon 1373 fra FNs sikkerhetsråd grunnlag for universaljurisdiksjon?

Under henvisning til FN-pakten kapittel VII ble det i resolusjon 1373 blant annet fastsatt følgende bestemmelser i pkt. 2 c) og e):

2. *Decides also* that all States shall:

- c) Deny safe haven to those who finance, plan, support, or commit terrorist acts, or provide safe havens;
.....
- e) Ensure that any person who participates in the financing, planning, preparation or perpetration of terrorist acts or in supporting terrorist acts is brought to justice and ensure that, in addition to any other measures against them, such terrorist acts are established as serious criminal offences in domestic laws and regulations and that the punishment duly reflects the seriousness of such terrorist acts; ...

Resolusjonen ble fulgt opp i norsk straffelovgivning. Forarbeidene til endringsloven inneholder følgende oversettelse av de aktuelle bestemmelsene (Ot.prp.nr.61 (2001–2002) vedlegg 2:

2. *beslutter også* at alle stater skal:

- c) nekte trygt tilholdssted for dem som finansierer, planlegger, støtter eller begår terrorhandlinger, eller som tilbyr trygt tilholdssted,
.....
- e) sikre at enhver person som deltar i finansiering av, planlegging av, forberedelser til eller utøvelse av terrorhandlinger, eller som støtter terrorhandlinger, stilles for retten, og i tillegg til ethvert annet tiltak mot dem, sikre at det i interne lover og forskrifter fastsettes at slike terrorhandlinger er alvorlige, straffbare handlinger, og at straffen behørig gjenspeiler hvor alvorlige slike terrorhandlinger er,

Spørsmålet blir om og eventuelt i hvilken utstrekning resolusjon 1373 gir statene rett (og eventuelt plikt) til å gi lovregler om straff for terrorhandlinger foretatt i andre stater.

Ordlyden i innledningen til pkt. 2 innebærer at de siterte delene av resolusjonen er ment å være rettslig bindende for statene som har sluttet seg til FN-pakten, jf. formuleringen «*Decides ... that all States shall*».

Ordlyden i punkt 2 e tilsier etter lagmannsrettens oppfatning at resolusjon 1373 stiller krav om at statene i nasjonal lovgivning har straffebestemmelser rettet blant annet mot ulike former for planlegging av og forberedelser og støtte til terrorhandlinger mv., jf. også Ot.prp.nr.61 (2001–2002) pkt. 5.2. Videre stiller resolusjonen krav om at staten pådømmer slike handlinger, jf. blant annet formuleringen «*is brought to justice*». Resolusjonsteksten stiller videre krav om at straffenivået ved terrorhandlinger må gjenspeile alvoret ved terrorhandlinger. Også i juridisk teori er det lagt til grunn at resolusjon 1373 gir statene omfattende plikter når det gjelder å kriminalisere handlinger knyttet til internasjonal terrorisme, jf. Husabø og Bruce: *Fighting Terrorism through Multilevel Criminal Legislation* (2009) side 3.

Det uttrykte formålet med resolusjonen er å bekjempe trusler mot internasjonal fred og sikkerhet som skyldes terrorhandlinger. Statene blir i denne forbindelse blant annet pålagt å nekte trygt tilholdssted («*safe havens*») for dem som finansierer, støtter eller begår terrorhandlinger, jf. punkt 2 c.

Formålet med resolusjonen, forbudet mot å gi trygt tilholdssted mv. må etter lagmannsrettens oppfatning ut fra sammenhengen forstås slik at nasjonal straffelovgivning også må rette seg mot personer som planlegger eller har foretatt terrorhandling i en annen stat.

Statenes plikt etter punkt 2 e til å sikre at personer stilles for retten utelukker etter ordlyden ikke at en gjerningsperson blir utlevert til et annet land som ber om det. Det er naturlig å se formuleringen av denne bestemmelsen i lys av at det allerede i 2001 fantes flere konvensjonsbestemmelser på andre rettsområder, herunder om tortur, hvor statene enten må gjennomføre strafforfølgning eller utlevere lovbrøtteren til et annet land for strafforfølgning der. Dette prinsippet omtales i folkeretten ofte som *aut dedere, aut judicare*, jf. blant annet Husabø m fl.: *Frihet, forbrytelse og straff* (2019) side 95, Husabø og Bruce: *Fighting Terrorism through Multilevel Criminal Legislation* (2009) side 25 flg. og Rt-2010-1271 avsnitt 18.

Prinsippet om å utlevere eller strafforfølge («*extradite or prosecute*») er klart uttalt i senere resolusjoner fra Sikkerhetsrådet som fulgte opp bestemmelsene i resolusjon 1373. I resolusjon 1566 av 8. oktober 2004 artikkel 2 blir medlemsstatene under henvisning til FN-traktaten kapittel VII pålagt:

to find, deny safety and bring to justice, on the basis of the principle to extradite or prosecute, any person who supports, facilitates, participate or attempts to participate in the financing, planning, preparation or commission of terrorist acts or provides safe havens..

Også resolusjon 2396 av 21. desember 2017 viser i de innledende bemerkningene til de tidligere resolusjonene rettet mot terrorisme. Resolusjonen behandler her også statenes plikt til å bekjempe trusselen fra fremmedkrigere som reiser fra konfliktsoner til sine hjemland eller til *tredjeland* («threat posed by foreign terrorist fighters returning or relocating, particularly from conflict zones, to their countries of origin or nationality, or to third countries»). Statene blir i denne forbindelse oppfordret til å gjennomføre sine plikter etter resolusjon 1373 til rettsforfølgelse overfor *enhver person*, herunder også fremmed-krigere slik som angitt ovenfor, jf. blant annet også punkt 20 og 30. Dette er etter lagmannsrettens oppfatning et tolkningsmoment som tilsier at en stat – etter de tidligere nevnte resolusjonene – også har plikt til enten å utlevere eller selv rettsforfølge fremmedkrigere som verken er statsborger av eller bosatt i staten.

For at land med en restriktiv utleveringslovgivning skal kunne oppfylle sine konvensjons-forpliktelser til å sørge for strafforfølgning, må landets egne domstoler i slike tilfeller ha kompetanse til å forfølge de handlingene som omfattes av konvensjonene også når de er foretatt av utlendinger i utlandet, jf. Ruud: Straffesaker i utlandet (2017) side 103.

Lagmannsretten er etter dette kommet til at Sikkerhetsrådets resolusjon 1373 gir pålegg om at det stedlige virkeområdet for nasjonal straffelovgivning mot terrorhandlinger – innenfor rammen av resolusjonen – også skal omfatte slike handlinger foretatt av utlendinger i utlandet. Det er heller ikke noe vilkår at lovbruddet krenker norske borgere eller statens interesser (den territorielle eller politiske integritet). Når straffelovgivningen i en stat generelt skal omfatte handlinger begått av utlendinger i utlandet, følger det videre at slike handlinger kan bli pådømt av statens domstoler.

Lagmannsretten er etter dette kommet til at Sikkerhetsrådets resolusjon 1373 i utgangspunktet gir hjemmel for universaljurisdiksjon for norsk straffelovgivning om terrorhandlinger. Spørsmålet blir etter dette hvilke former for terrorlovbrudd som omfattes av denne hjemmelen.

2.7.5 Er bestemmelsen om inngåelse av terrorforbund (tiltalebeslutningen post II) innenfor rammene av resolusjon 1373?

Spørsmålet blir etter dette om resolusjon 1373 tillater at norsk straffelovgivning om terror-forbund, jf. post II i tiltalebeslutningen, kan ramme handling begått i Syria av en person som verken var eller er blitt norsk statsborger eller bosatt i Norge, og som på handlings-tidspunktet heller ikke hadde noen annen tilknytning til Norge.

Begrepet terrorhandling («terrorist acts») er ikke definert i resolusjon 1373. En forutgående FN-konvensjon av 9. desember 1999 om finansiering av terror inneholder henvisning til tidligere konvensjoner rettet mot terror på ulike spesialområder. Av artikkel 2 nr. 1 bokstav b fremgår at terror også omfatter enhver annen handling der hensikten er å drepe eller skade sivile for å spre frykt i en befolkning eller tvinge, presse eller true en regjering eller en internasjonal organisasjon til å gjøre, tåle eller unnlate noe. Dette er ingen fullstendig definisjon av terror, men viser til sentrale sider av begrepet. Begrepet terrorhandling i resolusjon 1373 må etter lagmannsrettens oppfatning tolkes i lys også av den nevnte definisjonen i konvensjonen om finansiering av terror, som var utarbeidet snaut to år tidligere.

Handlingene som nasjonal straffelovgivning skal ramme, er i pkt. 2 bokstav e i resolusjon 1373 beskrevet som «financing, planning, preparation or perpetration of terrorist acts or in supporting terrorist acts». Etter en alminnelig språklig forståelse retter bestemmelsen seg følgelig mot en rekke ulike former for bidrag til terrorhandlinger; ikke minst på forberedelsesstadiet.

Planlegging av og forberedelse til terrorhandlinger er omfattende begreper. Ordlyden i resolusjon 1373 for så vidt gjelder hvilke handlinger som skal rammes i nasjonal lovgivning, er følgelig vid.

Straffeloven § 133 om inngåelse av terrorforbund, rammer reell, gjensidig bindende avtale om å inngå en terrorhandling som definert i § 131. De aktuelle alternativene i denne bestemmelsen i saken her gjelder i terrorhensikt å begå en straffbar handling i form av grov kroppsskade, drap eller sprengning som lett kan medføre tap av menneskeliv.

Etter lagmannsrettens oppfatning fremstår inngåelse av terrorforbund, slik dette er definert i straffeloven § 133, jf. § 131, som en kvalifisert form for slik planlegging og forberedelse som er beskrevet i resolusjon 1373 pkt. 2 bokstav e. Etter lagmannsretten oppfatning ligger dermed de aktuelle alternativene i den norske straffebestemmelsen innenfor ordlyden i pkt. 2 bokstav e i resolusjon 1373.

Uten at det har betydning for saken her bemerker lagmannsretten at kravet til subjektiv skyld etter den norske bestemmelsen er forsett, men med tillegg av krav om terrorhensikt. Det oppstår dermed ikke spørsmål om den norske straffebestemmelsen rekker lenger enn resolusjon 1373 med hensyn til subjektiv skyld.

I en del tilfeller vil flere stater kunne ha myndighet til å strafforfølge et lovbrudd. Lagmannsretten bemerker for ordens skyld at sakens tilknytning til andre land uansett ikke er til hinder for straffeforfølgning i Norge i dette tilfellet. Tiltale oppholdt seg i Norge da etterforskningen ble innledet. Han har søkt asyl her. Utlevering til myndighetene i Syria er ikke aktuelt. Libanesiske myndigheter er kjent med etterforskningen i Norge og har bidratt med opplysninger, men ikke begjært tiltalte utlevert.

Lagmannsretten finner etter dette at strafforfølgning av tiltalte etter straffeloven § 133 om terrorforbund i saken her ligger innenfor de folkerettslige rammene som følger av Sikkerhetsrådets resolusjon 1373.

På denne bakgrunn finner ikke lagmannsretten grunn til å gå nærmere inn på i hvilken utstrekning straffeforfølgning i Norge av tiltaltes handlinger i Syria også har hjemmel i folkerettslig sedvanerett eller konvensjon, for eksempel alvorlige brudd på krav til beskyttelse av sivile i en ikke-internasjonalt væpnet konflikt etter Geneve-konvensjon IV om beskyttelse av sivile i krigstid artikkel 146, jf. artikkel § 147.

2.7.6 Er bestemmelsene om deltakelse i terrororganisasjon (tiltalebeslutningen post I) innenfor rammen av resolusjon 1373?

Spørsmålet blir dernest om strafforfølgning med grunnlag i post I i tiltalebeslutningen ligger innenfor rammen av resolusjon 1373. Denne tiltaleposten gjelder deltakelse i en terrororganisasjon når organisasjonen har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler, jf. straffeloven (2005) § 136 a, og for perioden før 15. oktober 2015 straffeloven (1902) § 147 d.

Både punkt 2 bokstav c og bokstav e i resolusjon 1373 retter etter ordlyden seg mot ulike former for forberedelser til, gjennomføring av og støtte til «terror acts». Ordlyden i resolusjonen tilsier etter lagmannsrettens oppfatning at den retter seg mot handlinger der siktede har en slik rolle knyttet til *terrorhandling* eller medvirker til dette.

Begrensningen av resolusjonene til bestemte aktiviteter knyttet til terrorhandling tilsier at resolusjonene ikke innebærer uttømmende regulering av hva som kan anses som terrorforbrytelser etter nasjonal lovgivning. Ordlyden kan tilsi at FNs sikkerhetsråd valgte å samle seg om å gi bindende resolusjoner rettet mot terrorhandling. Dette kan for øvrig ha sammenheng med risiko for at begrepet terrororganisasjon i enkelte land kan bli misbrukt for å ramme virksomheten til organiserte regimemotstandere, som etter andre staters oppfatning ikke har karakter av terror. Det er naturlig å se de relativt klare begrensningene i det saklige virkeområdet for resolusjon 1373 og etterfølgende resolusjoner i lys av faren for at videre definisjoner kunne gi fare for misbruk.

Handlingsnormen i straffeloven (2005) § 136 a og straffeloven (1902) § 147 d, rammer deltakelse i en organisasjon. Det stilles ikke krav om at gjerningspersonen har foretatt handling som har sammenheng med planlegging, forberedelse eller gjennomføring av terrorhandling.

Terrororganisasjoner kan drive sammensatt virksomhet, herunder f. eks. også helsehjelp eller bistand med andre forsyninger til lokalbefolkningen, logistikk, rekruttering, informasjonsarbeid, politisk påvirkning mv. Deltakelse i organisasjonens bistandsarbeid, støttefunksjoner som nevnt mv. kan også bidra til å øke terrororganisasjonens evne til å rekruttere eller oppnå praktisk støtte fra lokalbefolkningen til gjennomføring av terror-handlinger. En del av aktivitetene som blir utført av deltakere i en slik større terror-organisasjon vil likevel etter lagmannsrettens oppfatning etter omstendighetene falle utenfor en alminnelig språklig forståelse av begrepene «financing, planning, preparation or perpetration of terrorist acts or in supporting terrorist acts» osv.

Lagmannsretten er ikke kjent med klar statspraksis med hensyn til om det saklige virkeområdet for resolusjon 1373 mv. etter omstendighetene også kan omfatte deltakelse i terrororganisasjon, eller om universaljurisdiksjon for slike handlinger er ansett å ha hjemmel i annet rettsgrunnlag. Påtalemyndigheten har fremlagt to dommer fra

Østerrike, henholdsvis fra Innsbruck og Salzburg Landesgericht, som begge gjelder deltakelse i terrororganisasjon av utlending begått i utlandet, men de gir ikke veiledning for spørsmålet om universaljurisdiksjon i saken her.

Adgangen til universaljurisdiksjon krever at norsk straffelovgivning har klar hjemmel i ordlyden i resolusjon 1373. Handlingsnormen i straffeloven (1902) § 147 d og straffeloven (2005) § 136 a krever ikke at lovbrøteren planlegger, forbereder eller utøver terrorhandling eller medvirker til dette. Norsk straffelovgivning skiller ikke her mellom deltakelse i terrororganisasjon der deltakelsen innebærer medvirkning til terrorhandlinger, og deltakelse begrenset til andre typer aktiviteter i en terrororganisasjon som har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler.

Resolusjon 1373 gir på denne bakgrunn etter lagmannsrettens oppfatning i utgangspunktet ikke hjemmel til å straffe utlending for deltakelse i utlandet i en terrororganisasjon etter universalprinsippet. Det er heller ikke påvist senere resolusjoner fra Sikkerhetsrådet som inneholder rettslig bindende beslutninger av betydning for grensene etter folkeretten til å strafforfølge utlending for deltakelse i terrororganisasjon i utlandet der deltakelsen er uten konkret tilknytning til terrorhandlinger. Det er heller ikke vist til folkerettslig sedvanerett som omfatter et slikt forhold.

Lagmannsretten er etter dette kommet til at etter universalprinsippet i folkeretten ikke gir hjemmel for å anvende straffeloven (2005) § 136 a eller straffeloven (1902) § 147 d på handling begått av utlending i utlandet. Dette på tross av at den faktiske gjernings-beskrivelsen i post I i saken her også omfatter deltakelse i terrorhandlinger.

Tiltalte må derfor bli å frifinne for post I i tiltalebeslutningen.

2.8 Oppsummering av skyldspørsmålet.

I samsvar med flertallets syn, frifinnes tiltalte etter dette for tiltalens post I, og domfelles for post II.

3. Straffutmåling.

3.1 Innledning

Lagmannsretten skal utmåle straff for å ha inngått terrorforbund med Nusra-fronten. Samtlige dommere deltar i straffutmålingen, jf. straffeprosessloven § 32 annet ledd.

Overtredelse av bestemmelsen om terrorforbund hadde under straffeloven 1902 en straffe-ramme på tolv år. I straffeloven 2005 er den øvre strafferammen redusert til ti år. Dette er ikke ment å lede til en generell senkning av straffutmålingsnivået, jf. Ot.prp.nr.8 (2007–2008) pkt. 2.4, og er en konsekvens systematikken i straffeloven 2005 hvor det opereres med færre strafferammer, jf. Rt-2013-789 avsnitt 68. Nedjusteringen får dermed i utgangspunktet ikke betydning for fastsettelsen av straff i saken her.

Lagmannsretten vil først redegjøre for det generelle straffenivået for inngåelse av terrorforbund.

Allmennpreventive hensyn veier tungt ved utmåling av straffen. Terrorhandlinger og avtale om terrorhandlinger – er sterkt samfunnsskadelig virksomhet som utgjør en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Terrorhandlinger og forbund om terrorhandlinger som bunner i voldelig ekstremisme og ytterliggående ideologi, utgjør risiko for spredning av voldelig ideologi og kan bidra til å støtte opp om og økt rekruttering til terror-organisasjoner. Det er tale om handlinger som også rammer sivile, og som skaper frykt i befolkningsgrupper ut over de som direkte rammes. Straffenivået ved terrorhandlinger må dermed gjenspeile alvorret ved handlingen. Dette er også fremhevet i FN resolusjonen 1373 pkt. 2 c).

Ved straffutmålingen er det relevant å legge vekt på blant annet varigheten av forbundet og om den avtalte terrorhandlingen innebærer drapsforsett. Når forbundet – som her – omfatter drapsforsett, er det nærliggende å se hen til normalstraffen for forsøk på overlatt drap. Utgangspunktet for straffen er da fengsel i ni år, jf. Rt-2013-789 avsnitt 71.

Sentrale momenter i straffutmålingen er hvor langt gjerningspersonen hadde kommet i forberedelsene, hvilken gjennomføringsvilje han hadde, hvor store skadene ville blitt, og hvilken rolle vedkommende hadde eller var tiltenkt, jf. ovennevnte dom avsnitt 72. Det må også legges vekt på om terrorhandlingene skulle rettes mot sentrale samfunnsinstitusjoner. Den nevnte dommen gjaldt konkrete anslag mot blant annet Jyllandsposten, og er i begrenset grad sammenlignbar med det forbundet A inngikk.

Som veiledning for straffenivået, viser lagmannsretten til Borgarting lagmannsretts dom 5. april 2017 (LB-2016-150638), hvor anke til Høyesterett ikke ble tillatt fremmet. En av de tiltalte ble dømt for deltakelse i og inngåelse av terrorforbund med ISIL over en periode på ti måneder. Tiltalte hadde tatt del i ISILs opplæringsprogram, blant annet våpentrening, og deltatt i troppeforflytninger. Det var skjerpene at tiltalte hadde valgt å reise inn til Syria etter at kalifatet var opprettet, og at han hadde forberedt seg i lang tid. Straffen ble utmålt til fengsel i sju år og seks måneder.

Videre vises det til Borgarting lagmannsretts dom 13. august 2018 (LB-2017-193391), som gjaldt terrorforbund med og deltakelse i ISIL i en periode på om lag syv måneder. Tiltalte hadde deltatt på sharia-kurs, graving av tilfluktsrom, utdeling av vann og ransaking av hus. Det ble vist til enkelte formildende omstendigheter i saken. Straffen ble satt til fengsel i syv år og tre måneder, og anke til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet.

Det vises også til Borgarting lagmannsretts dom 26. november 2018 (LB-2018-16491), som gjaldt terrorforbund med og deltakelse i ISIL. Deltakelsen og forbundet varte i underkant av én måned. Tiltalte hadde gjennomgått opplærings- og treningsprogram, herunder våpentrening og sharia-kurs. Straffen ble satt til fengsel i seks år og seks måneder, og anke til Høyesterett ble ikke tillatt fremmet.

Med dette som utgangspunkt går lagmannsretten over til å vurdere hvilken straff som skal utmåles i saken her. I den konkrete straffutmålingen har lagmannsretten delt seg i det samme flertallet og mindretallet som ovenfor.

3.2 Flertallets vurdering av straffespørsmålet

Flertallet, bestående av lagmann Tonje Vang, lagdommer Jørgen F. Brunsvig og meddommerne Odd Magne Johansen, Hogne Neteland og Ingeborg Beate Kristin Solstad, har kommet frem til følgende:

Flertallet bemerker at det sikrede videomaterialet langt på vei dokumenterer hva som har vært As rolle og opptreden i Nusra-fronten. Han har hatt en viktig og fremtredende rolle i organisasjonen, og har blitt fremstilt og oppfattet som leder. Han har gjennom sin opptreden og uttalelser i videoene vist en sterk gjennomføringsvilje, og med dette vist at han gjentatte ganger og ved en rekke anledninger var kommet langt i forberedelsene av nært forestående terrorhandlinger.

Det er tale om et forbund som omfatter forberedelse og planlegging av terrorhandlinger som har et stort skadepotensiale og med risiko for tap av mange menneskeliv. Det er videre tale om et langvarig forbund med drapsforsett, som partene har fornyet og gjentatt en rekke ganger over en periode på om lag tre år. Det inngåtte terrorforbundet hadde til hensikt både å spre alvorlig frykt i den syriske befolkningen, og å urettmessig tvinge syriske myndigheter til å gjøre, tåle eller unnlate noe av vesentlig betydning for landet. Forbundet var videre langt på vei konkretisert når det gjaldt hvilke fremgangsmåter Nusra-fronten benyttet seg av, blant annet bruk av selvmordsbombere og selvmordskrigere.

Når det gjelder betydningen av hvilken type terrororganisasjon forbundet er inngått med, nøyer flertallet seg med å vise til at forbundet omfatter drap og terrorhandlinger med stort skadepotensiale og risiko for tap av mange menneskeliv. Det forhold at Nusra-fronten trolig ikke kan anses å være like brutale mot sivilbefolkningen som for eksempel ISIL, får da mindre betydning.

Etter en samlet vurdering er flertallet kommet til at utgangspunktet for straffen ligger helt opp mot strafferammen på fengsel i 10 år.

A har ikke gitt noen uforbeholden tilståelse, og han har ikke erkjent straffeskyld. I formildende retning legger flertallet likevel vekt på As mange og omfattende forklaringer i saken. A har langt på vei erkjent og forklart seg om de faktiske forholdene i saken, men han har holdt fast ved at han var i en slags tvangssituasjon, og at de subjektive kravene for straff ikke er oppfylt. Forklaringene har til en viss grad lettet starten av etterforskningen ved at PST ble satt på sporet av et betydelig videomateriale. Videre bemerker flertallet at det er As egen forklaring til norske utlendings-myndigheter som er bakgrunnen for at PST avdekket saken. Uten As

asylforklaring, ville det mest sannsynlig ikke blitt noen straffesak mot ham. Dette må tillegges vekt, selv om As forklaring må anses motivert av å legge til rette for egen asylsak, og ikke å opplyse saken for PST.

Det har vært en omfattende og krevende etterforskning i saken, men både etterforskningen og i retteføringen av saken har hatt tilfredsstillende fremdrift. I formildende retning må det likevel tas noe hensyn til lang varetektstid (822 dager). Flertallet har vurdert de øvrige personlige forholdene i saken, blant annet As helsetilstand (PTSD med hukommelsessvikt), hans vanskelige familiesituasjon i Syria og hans bakgrunn som statsløs palestiner i Libanon. Sett hen til sakens alvor, mener flertallet at det etter rettspraksis ikke kan legges særlige vekt på dette.

Det foreligger ikke andre formildende omstendigheter i saken.

Etter en samlet vurdering har flertallet kommet til at straffen bør settes til fengsel i åtte år og seks måneder.

3.3 Mindretallets vurdering av straffespørsmålet

Mindretallet, bestående av meddommerne Mia Jonette Finckenhagen og Arne Hermann Vevle, har kommet til at straffen kan settes til fengsel i tre år.

Mindretallet legger vekt på at Nusra-fronten må anses som en klart mindre brutal terrororganisasjon enn for eksempel ISIL, og at As rolle og gjennomføringsvilje må anses å være helt begrenset. Det vises til at As intensjoner først og fremst var å bidra i et motstands- og frigjøringsarbeid mot det brutale Assad-regimet, og ikke å ramme sivilbefolkningen eller minoriteter. Ved straffutmålingen har mindretallet sett hen til det som er opplyst å være straffenivået i Libanon for tilsvarende saker.

3.4 Oppsummering av straffespørsmålet

Etter dette utmåles straffen for overtredelse av tiltalens post II – tiltaltes inngåelse av terrorforbund med Nusra-fronten – i tråd med flertallets votum til fengsel i åtte år og seks måneder.

Anken har delvis ført frem og sakskostnader idømmes ikke, jf. straffeprosessloven § 436 annet ledd.

Dommen er avsagt med slik dissens som fremgår ovenfor.

DOMSSLUTNING

1. A, født 0.0.1983, frifinnes for overtredelse av straffeloven 2005 § 136 a og straffeloven 1902 § 147 d, jf. § 5 tredje ledd (tiltalens post I).
2. A, født 0.0.1983, dømmes for overtredelse av straffeloven 1902 § 147 a fjerde ledd, jf. § 12 fjerde ledd og straffeloven 2005 § 133 første ledd jf. § 5 tredje ledd (tiltalens post II) til fengsel i 8 – åtte – år og 6 – seks – måneder. Varetekt kommer til fradrag med 822 – åttehundreogtjueto – dager.